ఎడిటర్
కళాసాగర్

సంపాదక మండలి
సుంకర చలపతిరావు
ఏ.వి.ఎమ్.
శిష్టా రామకృష్ణారావు
బి.ఏ. రెడ్డి
మాకినీడి సూర్యభాస్కర్

ఫీచర్ రైటర్స్
ఎల్.ఆర్. వెంకటరమణ
ఎస్.ఎన్. వెంటపల్లి
పద్మకళ
బి.ఎం.పి. సింగ్
అడవి శంకరరావు

సలహాదార్లు
దార్ల నాగేశ్వరరావు
ఎస్.బి.ఎస్. మురళీధర్
హరి
గోనె లింగరాజు
రసూల్
వి.రామకృష్ణ

కార్టూనిస్టులు
ఏవిఎమ్
వినోద్
నాగిశెట్టి
ఎస్.ఎన్. వెంటపల్లి
హరి
బాచి
రామకృష్ణ
నాగరాజు

www.64kalalu.com
64 కళలు.కామ్
సకల కళల సమాహారం

సంపుటి :2 సంచిక :1 నవంబర్ 2011

రెండవ వసంతం లోకి...

పాఠకులకు, కళాకారులకు ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ శుభాకాంక్షలతో....

64కళలుడాట్‌కాం మొదటి సంవత్సరం పూర్తి చేసుకొని రెండవ సంవత్సరంలోకి అడుగుపెట్టింది. కళలపై నున్న ఆశక్తితోనూ–అభిరుచితోను ప్రారంభించిన ఈ వెబ్ పత్రికకు విశేష ఆదరణ లభించింది.

ప్రారంభంలో నెలకు వెయ్యిమంది రీడర్స్‌ను (యూజర్స్) కలిగివున్న 64కళలు డాట్‌కాంను ప్రస్తుతం పదివేలకు పైగా యూజర్స్ విజిట్ చేస్తున్నారు. మొదటి సంవత్సరం పూర్తైన సందర్భంగా కొన్ని కొత్త శీర్షికలను ప్రారంభించనున్నాము. త్వరలో ఆ వివరాలు కూడా ప్రకటిస్తాం.

రెండవ సంవత్సరంలోకి అడుగిడిన సందర్భంగా కళాకారుల నుండి, కళాభిమానుల నుండి శుభాకాంక్షలు, ప్రశంసలు అందుతూనే వున్నాయి. వారందరికీ మా కృతజ్ఞతాభివందనాలు.

కళాసాగర్
ఎడిటర్

ముఖచిత్రం చిత్రకారుడు : **తలిశెట్టి రామారావు**

ఈ సంచిక లోని రచనల్లో ఆయా రచయితలు వెలిబుచ్చిన భావాలు వారి సొంత భావాలు మాత్రమే

సంస్కృతి

నమస్కారం మన సంస్కారం

– పద్మకళ

మనలోని అహంకారాన్ని అణచి ఎదుటి వారిని గౌరవిస్తూ వారి ముందు వినయాన్ని ప్రదర్శించే గొప్ప సంస్కారం నమస్కారం. భారతీయ సంస్కృతిలో నమస్కారానికి విశేషమైన స్థానం ఉంది. పాశ్చాత్యానుకరణల ప్రభావం మన సంప్రదాయాలను రోజురోజుకు ఎంతగానో ప్రభావితం చేస్తున్న తరుణంలో నేటి, రేపటి తరాలకు సదాచారమైన నమస్కారం ఎందుకు, ఎలా చేయాలో వివరించే వ్యాసం...

మీకు వందనాలు...’ అంటూ చెప్పే క్రమంలో శిరస్సును మనస్పూర్తిగా కిందకు వంచుతాం. అలా చేస్తూనే చేతులను ఛాతీకి ఆన్చి అక్కడి నుంచి శ్వాస తీసుకుంటూ హృదయపూర్వకంగా ‘నమస్కారం’ అని పలుకుతూ రెండు చేతుల్నీ జోడిస్తాం. ఇదీ నమస్కారం ప్రక్రియ. తన కంటే చిన్న వయస్సు వారికి నమస్కరిస్తే వారికి ఆయుక్షీణమని పెద్దలు చెబుతారు. ఈ విషయంలో కొన్ని మినహాయింపులు లేకపోలేదు. కొన్ని సందర్భాలను నేపథ్యంగా తీసుకుంటే నమస్కరించడానికి వయసుతో నిమిత్తం లేదు. విద్యాధికులు వయసులో చిన్నవారైనప్పటికీ వారికి నిస్సందేహంగా నమస్కరించవచ్చు.

పూజలు, వ్రతాల్లో ఎవరికైనా నమస్కరించవచ్చు

నిత్యం నిర్వహించే వివిధ పూజలు, వ్రతాల్లో తాంబూలం ఇచ్చి ఏ వయసు వారికైనా నమస్కరించడం సంప్రదాయం. అతిథి భగవంతుడితో సమానం కాబట్టి ఏ వయస్సుడైనా నమస్కరించవచ్చు. ముత్తయిదువలు దేవతా రూపాలు కాబట్టి వయసులో చిన్నవారైనా

సరే భక్తిపూర్వకంగా నమస్కరించవచ్చు.

పిల్లలకు శిక్షణ ఇవ్వాలి

ఇతరులు మనకు ఇచ్చే మర్యాద, గౌరవాలకు ప్రధాన కారణం మన నడవడిక, సంస్కారం తమ పిల్లలు భవిష్యత్తులో నలుగురి మెప్పు పొంది ప్రయోజకులుగా ఎదగాలని కోరుకునే తల్లిదండ్రులు ఈ రెండింటినీ వారికి నేర్పాలి. ఇంటికి వచ్చిన వారిని పలకరించడం, మర్యాద పూర్వక సంభాషణ చేసే విధంగా తర్ఫీదు నివ్వడం చేయాలి. పెద్దలు కనిపించినపుడు రెండు చేతులతో నమస్కరించడం, వినయ, విధేయలతలతో కూడిన సమాధానిలిచ్చే విధంగా చిన్ననాటి నుంచే పిల్లలకు శిక్షణ ఇవ్వాలి.

ఏవేని నమస్కారాలు కావు?

ఈ రోజుల్లో 'నమస్కారం' అరకొర చేష్టగా మారింది. ఒంటి చేత్తో చేసేది అసలు నమస్కారమే కాదు. చెయ్యి ఎత్తీ ఎత్తకుండా అర్ధచంద్రాకారంగా చేతిని చూపి కింద పడేసినట్టుగా దించడం, అసలు చేతులతోనే పనిలేకుండా ఊరికే తలాడించి నమస్కరించడం ఈరోజుల్లో పరిపాటి అయ్యింది. అటువంటి చర్యలు నమస్కారాలు కావు.

ప్రతి నమస్కారం తప్పనిసరి

నమస్కారానికి ప్రతి నమస్కారం చక్కని సంస్కారం అని ఆర్యోక్తి. కానీ కొందరు ఎంతో అభిమానంతో, ఆప్యాయతతో నమస్కరిస్తే ఏమాత్రం పట్టించుకోకుండా ఉండడమో, తలాడించడమో, నిర్లక్ష్యంగా స్పందించడమో జరుగుతుంది. ఇది మంచి పద్ధతికాదు. కొందరు తమ కంటే చిన్నవారు, పెద్దవారు, పామరులు అయినప్పటికీ సాటి మనిషిగా గుర్తించి ప్రేమపూర్వకమైన నమస్కారాలతో పలకరిస్తారు. మరికొందరైతే తాము నమస్కరిస్తే ఎక్కడ తమ స్థాయికి భంగం కలుగుతుందో అనే ఉద్దేశంతో నమస్కరించేందుకు విముఖత ప్రదర్శిస్తారు. నేనెందుకు ముందుగా పలకరించాలి? ముందుగా నమస్కరించాలి? అనుకుంటూ లేనిపోని దర్పాలు ప్రదర్శిస్తారు. తరచూ ఇలా చేయడం వల్ల ఇటువంటి వారు మంచి బంధాలను దూరం చేసుకునే ప్రమాదం ఉంది.

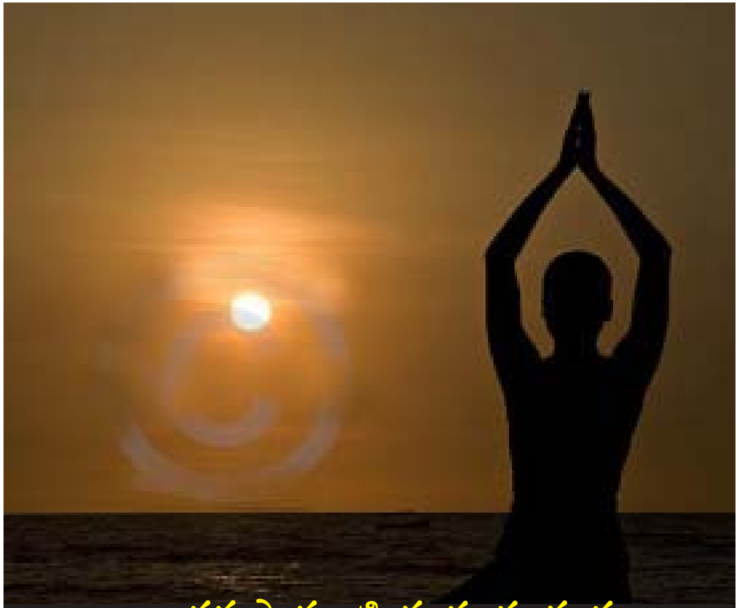

నమస్కారం ప్రియుడు సూర్యుడు

జగతి మొత్తాన్ని వెలుగురేఖలతో పరిపూర్ణం చేసే అద్వితీయ శక్తి సంపన్నుడు సూర్యదేవుడు. నిత్యం ఉష్ణోగ్రత ద్వారా ప్రాణికోటి మనుగడకు ఆధారభూతుడైన సూర్యుడు కేవలం నమస్కారాలతోనే సంతృప్తి చెందుతాడని పెద్దలు చెబుతారు.

నమస్కరించే పద్ధతి ఇదీ

రెండు చేతులూ జోడించి వాటిని గుండెలకు ఆన్చి, శిరస్సు వంచి, ఒక్క క్షణం వినమ్రతతో కళ్లు మూసి మనం నమస్కరిస్తున్న వారి హృదయానికి 'మన' అనే భావన చేరుకునే విధంగా ప్రణామం చెయ్యాలి.

పల్లెజీవనం కళ్లకు కట్టిన వెల్లటూరి

నవంబరు 1 వెల్లటూరి జయంతి

అర్థశతాబ్దం క్రిందట పండుగలొస్తే చిత్రకారులకు, కథకులకు, పత్రికలకు నిజంగా పర్వమే! పోటాపోటీగా పత్రికలు కథలు, చిత్రాలతో ప్రత్యేక సంచికలు ప్రచురించేవారు. మామూలు కన్నా ఈ సంచికలు అత్యధికంగా అమ్మకాలు జరిగేవి. పాఠకులు కూడా అదే విధంగా వాటిని ఆదరించేవారు. అప్పటి ప్రత్యేక సంచికలు తిరగేస్తే ఒక పేరు విధిగా కనిపించేది. పండగ ఏదైనా వెల్లటూరి పూర్ణానందశర్మ గీచిన చిత్రం లేకుండా ప్రత్యేక సంచిక వెలవడేది కాదంటే అతిశయోక్తి కాదు వెల్లటూరి గీచిన రంగుల ముఖచిత్రం కాని, రేఖాచిత్రంకాని తప్పనిసరి.

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఆ పండుగను ఆయన ప్రతిబింభించేవారు సక్రాంతి, దీపావళి, ఉగాది, దసరా, నాగులచవితి, ఒక గ్రామీణుడు ఎలా జరుపుకొనేది ఆయన తన చిత్రాల్లో చూపించేవారు. అప్పటి గ్రామీణుల జీవన విధానం, ఆచార వ్యవహారాలు, అలంకరణలు వెల్లటూరి సహజసిద్ధంగా, ఎలాంటి కల్పనలు లేకుండాచూపించేవారు. ఒక సంవత్సరకాలంలో తెలుగు ప్రజలు ముఖ్యంగా గుంటూరు జిల్లా గ్రామీణులు జరుపుకొనే చిన్నా, పెద్ద పండుగలన్నీ ఆయన చిత్రించారు. అప్పట్లో ప్రచురితమయ్యే దిన, వార, మాస పత్రికలన్నిట్లో ఆయన చిత్రాలు ప్రచురితమయ్యేవి. పండక్కి సుమారు రెండు, మూడు నెలల ముందే ఆయన సంబంధిత చిత్రాన్ని గీచి ఆయా పత్రికలకు పంపేవారు. ఆయన రేఖాచిత్రాలతో పాటు, నీటిరంగుల చిత్రాల్ని గీయడానికి ఎక్కువ ఆ శక్తి చూపేవారు. డ్రాయింగ్ పేపరుపై పెన్సిల్ స్కెచ్ వేసి, తర్వాత ఇండియన్ ఇంక్‌తో రేఖల్ని గీచేవారు రేఖాచిత్రాల కన్నా పెద్ద పరిమాణంలో నీటిరంగుల చిత్రాలు గీయడం వారి ప్రత్యేకత. పండుగ చిత్రాలతో పాటు ఆయన స్నాతకం, పేరంటం, పెళ్లి, అలంకరణ, మీరాబాయి, గుణాఢ్యుడు-బృహత్కథ, ఆచార్యనాగార్జునుడు, దంపతులు, గోమాత వంటివి వెల్లటూరికి కీర్తి తెచ్చిన చిత్రాలు, రామప్పగుడిలో గల పలు కాకతీయ శిల్పాల్ని ఆయన రేఖా చిత్రాలుగా మలిచారు. 1977లో రేఖాంజలి, 2000లో చిత్రకళాదీపిక, రేఖాచిత్రాల్లో మన పండుగలు 1985లో గ్రంథరూపంలో ఆయన వెలవరించి, తెలుగు చిత్రకళకు విలువైన సేవలందించారు. వీరి చిత్రాలు కేంద్ర, రాష్ట్ర లలితకళా అకాడమీలు సేకరించి భద్రపర్చారు.

వెల్లటూరి పూర్ణానందశర్మ గుంటూరు జిల్లా వెల్లటూరులో 1934 నవంబరు 1న జన్మించారు. పాఠశాల విద్యపూర్తి చెయ్యకుండా డ్రాయింగ్‌లో లోయర్, హయ్యర్ ఉత్తీర్ణులై, గుంటూరు జిల్లా పరిషత్‌లో డ్రాయింగ్‌టీచర్‌గా చేశారు. ఆయన పని చేసిన పాఠశాల్లో దేశనాయకుల చిత్రాలు గీసి విద్యార్థులకు తెలియజేసేవారు. ప్రముఖ చిత్రకారుడు, చిత్రకళోపాధ్యాయుడు అయిన శ్రీఫణితపు నాగేశ్వరరావు గారి వద్ద చిత్రలేఖనంలో మెళుకువలు నేర్చుకున్నారు. పెన్ను ఎత్తకుండా వినాయకుడిని గీసి, చిత్ర రచన ప్రారంభించారు. అప్పట్లో అదో సంచలనం. అలా ప్రారంభమైన ఆయన చిత్రకళ ఆయన కన్ను మూసేవారుకూ కొనసాగించారు. వెల్లటూరి చిత్రకారుడే కాదు. చిత్రకళారచయిత కూడా. సమకాలీన ప్రముఖ చిత్రకారుల్ని, చిత్రకళా శైలుల్ని ఆయన తెలుగువారికి పరిచయం చేశారు. ఎందరో విద్యార్థుల్ని చిత్రకారులుగా తీర్చిదిద్ది, వారు జీవితంలో స్థిరపడే విధంగా కృషిచేశారు.

1968లో వెల్లటూరులో స్థానికుల సహాయ, సహకారములతో 'నవరంగ్ చిత్రకళానికేతన్' అనే చిత్రకళాసంస్థను ఏర్పాటు చేసి, 25సం॥ పైగా క్రమం తప్పకుండా, జాతీయ స్థాయిలో బాలలకు, యువకులకు చిత్రలేఖనం పోటీలు నిర్వహించి, ఔత్సాహికుల్ని విశేషంగా ప్రోత్సహించారు. మారుమూల పల్లెలో ఇలాంటి జాతీయ స్థాయి కార్యక్రమాలు చేసిన ఏకైక చిత్రకళా సంస్థగా నవరంగ్ చిత్రకళానికేతన్ కీర్తి ప్రతిష్ఠలు పొందింది.

రాష్ట్రానికి చెందిన లలిత కళా అకాడమీ కార్యవర్గ సభ్యునిగా బాలల అకాడమీ సాధారణ సభ్యునిగా, రాష్ట్ర ఆర్టు ఎడ్యుకేషన్ రివ్యూ కమిటీ సభ్యునిగా ఆయన సేవలందించారు. 1986లో అప్పటి ముఖ్యమంత్రి నందమూరి తారకరామారావు వీర్ని 'తెలుగు వెలుగులు' టైటిల్ సత్కరించింది. అదే సం॥ రాష్ట్రస్థాయిలో ఉత్తమ చిత్రకళోపాధ్యాయ అవార్డు పొందారు. అదే విధంగా నర్సారావుపేటలో శిలాశిల్పుల మహాసభలో అప్పటి విద్యామంత్రి మండలి వెంకటకృష్ణారావు 'చిత్రకళాప్రపూర్ణ' బిరుదుతో సత్కరించారు.

తెలుగు గ్రామీణ జీవితాల్ని ప్రతిబింబించే ఆయన విలువైన చిత్రాల్ని సేకరించి ఆయన పుట్టి, పెరిగి, కీర్తి ప్రతిష్ఠలు అందుకొన్న వెల్లటూరులో ఒక చిత్రశాల ఏర్పాటు చేస్తే సముచితంగా వుంటుంది. ఆయన కుటుంబసభ్యులు, శిష్యులు, అభిమానులు ఈ దిశగా యోచిస్తారని ఇందుకు నా వంతు సహాయ, సహకారాలు అందజేస్తానని తెలియజేస్తున్నాను.

- సుంకర చలపతిరావు

‘చిత్ర’ మైన జీవితం

Part-7

ప్రముఖచిత్రకారుడు, కార్టూనిస్టు, కథారచయిత బాలిగారు 64కళలుడాట్‌కాం పాఠకులకోసం తన కళాజీవిత విశేషాలను, బాల్యస్మృతులను, పరిచయాలను ధారావాహిక రూపంలో అందించనున్నారు. నెల నెలా చిత్రమైన జీవితంలో...

email: balisankar@gmail.com

నేను విజయవాడ వచ్చేసినా నన్ను మరచిపోలేదు ఆయన. ఆంధ్రజ్యోతి ఆఫీసుకి వచ్చి పురాణం గార్ని కలవడం, నాతో కాసేపు మాట్లాడ్డం మామూలే! లబ్బీపేటలో ఉన్న మా ఇంటికి ఓరోజు ఉదయం ఎనిమిది గంటలయ్యిందో లేదో మెడలో ఓ పెద్ద సంచితో చేతిలో సిగరెట్టుతో ప్రత్యక్షమయ్యాడు. విషయమేమంటే తన కథలపుస్తకాన్ని ఎవరో వేస్తున్నారు. ముఖచిత్రంగా ఫొటో వేయించుకోవడం ఇష్టంలేదు. నాతో ఆ తనపోట్రయిట్ గీయించుకొని వేయించుకోవాలి. “ఎంత? పదినిముషాల్లో గీస్తావు అది ఆ పబ్లిషర్ ముఖాన్న వేసి మూడుగంటల ట్రయిన్‌కు వైజాగ్ వెళ్లిపోతానన్నాడు”.

అక్కడ వాలు కుర్చీ ఉంటే అందులో చతికిలబడ్డాడు. అప్పటికి నేనింకా స్నానం చెయ్యలేదు. ఇక నా అవస్థ చూడాలి. కిందకూచుని స్కెచ్ వేసుకోవడం మొదలెట్టాను. ఇష్టం వచ్చినట్టు కదిలిపోవడం, సంచిలోని కాయితాలు బయట పెట్టడం, అవన్నీ చూసుకోవడం తిరిగి కొన్ని సంచిలో సర్దటం, అటూ ఇటూ చూడ్డం. తొడెత్తి పెద్ద శబ్దంతో గ్యాస్ వదలడం... పట్టుమని పదినిముషాలన్నా స్థిరంగా కూచోలేదు... ఏదో గీసాను చివరకు నాకు తృప్తిలేదు. అతను బావుందన్నాడు. సంచిలో బొమ్మను వేసుకొని బయలుదేరేసరికి 11 గంటలయ్యింది. ఉదయం నుండి నాకు స్నానం లేదు, టిఫిన్ లేదు. ఇలాంటి వ్యక్తిని ఇంకెప్పుడూ ఇంటికి పిలవకండి అంది మా ఆవిడ కోపంగా. పాత పాటలు ఓ వంద సంకలనం చేసి సి.డి. తెస్తాడని తెలిసి, దాన్ని కొందామనీ, బాలసరస్వతిగారిమీద వేసిన పుస్తకాన్ని

మధురమైన జ్ఞాపకాల మజిలీ - బాలి ఆత్మకథ

వ్యక్తి యొక్క గతాన్ని ఒక క్రమ పద్ధతిలో తెలియజేసేది ఆటోబయోగ్రఫీ అయితే, సమస్త వ్యక్తుల గతాలను ఒక విస్తృతమైన అర్ధంలో తెలియజేసేది చరిత్ర. అందుకే ఒక చరిత్ర నిర్మాణానికి వ్యక్తి చరిత్ర మూలాధారం. అంత కీలకమైనది కనుకనే ఆత్మకథలు రాయడం అన్నది అందరూ చేయాల్సిన ముఖ్య కర్తవ్యం.

వ్యక్తి ఉన్నతమైనప్పుడు ఆచరిత్ర కూడా ఉన్నతమైనదవుతుంది. 64కళలు ద్వారా తన ఆత్మకథను వెలువరిస్తున్న శ్రీ 'బాలి' గారు చిత్రకళలో ఎంతో అనుభవజ్ఞులే గాక తెలుగు చిత్రకళ మరియు కార్టూన్ కళారంగాన్ని ప్రభావితం చేసిన మరియు చేస్తున్న కొద్దిమంది ప్రముఖులలో ఆయనొకరు. ఇలాంటి అనుభవజ్ఞుల గతాన్నుంచి వెలువరించే ఆత్మకథ తప్పనిసరిగా భావితరాలకు ఎన్నో పాఠాలు నేర్పేవిధంగానే ఉంటుందని వేరే చెప్పనవసరం లేదు.

తన ఉద్యోగ మరియు కళాజీవనయానంలో ఎదురైన ఎన్నో ఎత్తు పల్లాలతో పాటు, మధురమైన జ్ఞాపకాల మజిలీలను కూడా ఎంతో ఓపికగా అక్షరబద్ధం చేస్తున్న బాలిగారి కృషి అభినందనీయమైనదైతే దాన్ని అందరికీ ఆశక్తి కలిగేలా నెలనెలా ధారావాహికంగా ప్రచురించి పాఠకులకు అందిస్తున్న కళాసాగర్ గారి కృషి మరింత అభినందనీయమైనది.

– వెంటపల్లి సత్యనారాయణ

చూద్దామని విశాఖపట్నం వెళ్లినపుడు వారింటికి వెళ్లాను. ఏదో అపార్ట్‌మెంట్‌లో, పుస్తకాలూ, ఆయుర్వేదం మందుల వాసనలమధ్య ముణుకులు కొబ్బరిబొండాల్లా అయి, అడుగుతీసి అడుగు వెయ్యలేక వాటి మధ్య పాతకుర్చీలో, చీకట్లో కూచుని ఉన్నాడు.

డబ్బులిచ్చేసి ఆ "సి.డీ" పుస్తకం తీసుకున్నాను అదే ఆఖరిగా ఆయన్ని చూడ్డం. చనిపోయారని పేపర్లో చదివాను.

పురాణంగారితో పరిచయమైన తరువాత ఆయన నాకు ఉత్తరం రాశారు. దీపావళి జ్యోతి మాసపత్రికకు బొమ్మలు గీయాలనీ, వారిని నీకు పరియంచేస్తాననీ...ఇంకా ఏవేవో విశేషాలు రాశారు. నేను వెళ్లాను. అదే నేను మొదటి సారిగా విజయవాడ వెళ్లి వర్క్ చెయ్యడం. అలవాటయిన తరువాత ఆరునెలల కొకమారన్నా వెళ్లేవాడిని. ఆయన చెప్పినట్టే జ్యోతి మాసపత్రిక వారిని పరిచయం చేశారు. అప్పట్లో ఆ ఆఫీసు మాచవరండౌనులో ఉండేది. నేను గీయవలసిన బొమ్మలు దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక కోసం ఆ పత్రిక యజమాని రాఘవయ్యగారు, వారి సతీమణి లీలావతిగారు, ఓవారం రోజులు వారింట్లోనే ఉండి మొత్తం బొమ్మల పని ముగించాను. లీలావతిగారి ఆత్మీయత మరువలేనిది. గొప్పఇల్లాలు. అయితే ఆ సంచిక విడుదల అయిన తరువాత చూస్తే లోపల నా బొమ్మలున్నా ముఖచిత్రం నేను గీసింది కాదు. ఈశ్వర్‌గారు వేశారు. నేను వేసింది వాష్ డ్రాయింగ్. దాని ఖర్చు ఎక్కువయి సింపుల్‌గా చేశామని తరువాత చెప్పారు. ఆ తరువాత కాలంలో లీలావతి గారు పత్రిక బాధ్యత వహించినా, వేమూరి సత్యన్నారాయణగారు ఎడిట్ చేసినా నన్ను మరచిపోలేదు. చాల వరకూ నాతో బొమ్మలు గీయించారు. ఈ జ్యోతి మాసపత్రిక విజయవాడ మాచవరండౌన్‌లో ఉన్నప్పుడే రచయిత ఆది విష్ణుగారిని మొదటగా చూశాను. దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక కోసమే ఓ కథ రాసి తెచ్చి రాఘవయ్య గారికిలా చూపించి, టేబుల్ మీదపెట్టి, పక్కనున్న మరో సొరుగులాగి అందులోనుండి డబ్బులు తీస్తూ "నా రెమ్యూనరేషన్ తీసుకుంటున్నా"నన్నారు. రాఘవయ్యగారు నవ్వారు.

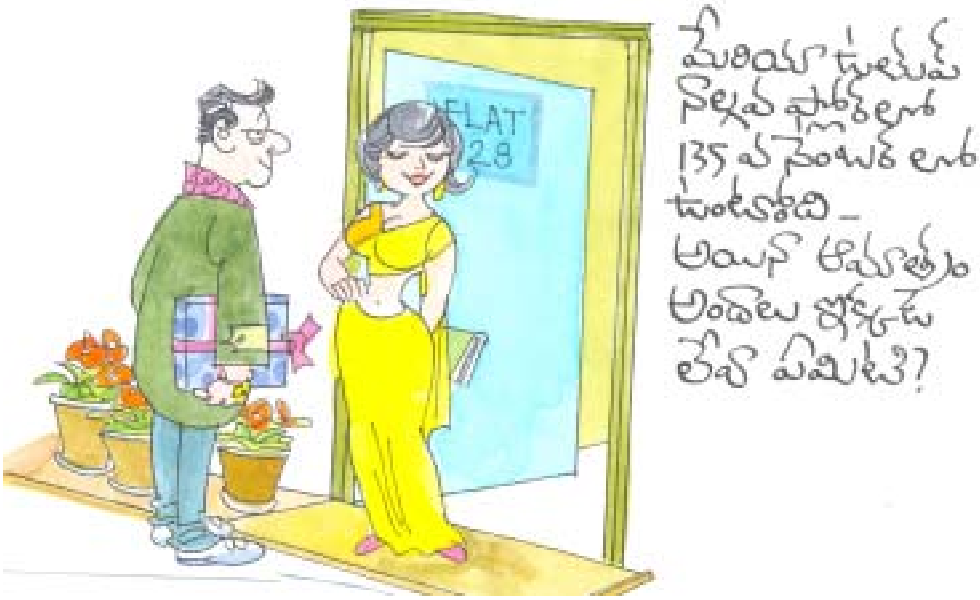

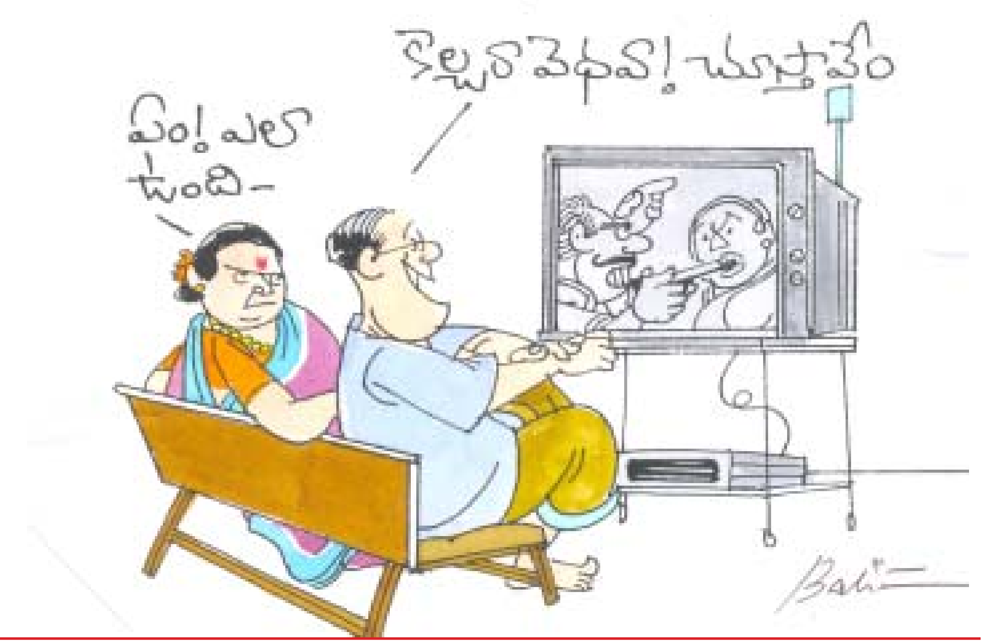

అలా కథను ఒక్షణంలో పరిశీలనకు పెట్టడం, ప్రతిఫలంపొందడం నాకు ఆశ్చర్యమేసింది. వారి ఇద్దరి మధ్యా గల స్నేహభావం అటువంటిదని తరువాత కాలంలో తెలిసింది.

అలాగే మరోకసారి విజయవాడకు తమ పత్రికలో బొమ్మలకై పిలిచిన వారు స్వాతి బలరాంగారు. అప్పటిలో ఆయన అద్దె ఇల్లు సత్యన్నారాయరణపురం రైల్వే ట్రాక్ పక్క నే ఉండేది. ఆ వీధి పేరు గుర్తులేదు. సంక్రాంతి ప్రత్యేకసంచికకు బొమ్మలు వేయాలి. కథ సెలక్షన్ యర్రంశెట్టి శాయిది. అప్పటికి సెలక్షన్ అయిపోయింది. శాయిగారు సెలవుమీద హైదరాబాద్‌నుండి వచ్చినట్టున్నారు. ఆయననూ అదే మొదటిగా చూడడం. బలరాంగారూ నేనే బొమ్మలు ఎలా వేస్తే బాగుంటాయో మాట్లాడుకున్నాం. హెడ్డింగ్ పక్కన చిన్న బొమ్మ, రెండో పేజీలో పెద్ద బొమ్మ వస్తే బాగుంటాయని చివరకు నిర్ణయించుకున్నాం. ఆ రోజుల్లో బొమ్మలు, బ్లాకులుగా చేయించాలి. కాబట్టి ఖర్చు గురించీ ఆలోచించాలి. తప్పదు. అలాగే చేశాను. ఆయన భార్య అమ్మాజీ చేతిభోజనం తినడం అప్పుడే.

భోజనం దగ్గర ముఖమాటం వద్దని వడ్డిస్తూ ఆమెచెప్పడం నాకింకా గుర్తుంది. బ్లాకులవెనుక చెక్క ముక్కలను తీసి, బాయిలర్‌తో వేడినీళ్ళు కాచుకోవటం ఆ ఇంట్లోనే చూశాను. బొమ్మల ఉపయోగం అయిపోయిన తరువాత ఇక ఇవి వేస్ట్ కదా అన్నారావిడ ఆశ్చర్యపోయాను.

బలరాంగారు స్వాతి వారపత్రిక (మాసపత్రిక) కు ఓ పక్కనున్న లోగోను పూజ అల్మరాలో దేవుళ్ల బొమ్మలకు ఓ పక్కగా పెట్టుకొని పూజచేయడం అప్పుడే చూశాను. ఆ బొమ్మ స్వాతి మాసపత్రికగా ఉన్నప్పుడు కవర్‌పేజీగా వచ్చింది. దాని గీతలు సరిచేసి కలర్ సజిషన్ చేసింది నేనే.

వారంరోజులు ఆ ఇంట్లో ఉన్నట్టున్నాను. నాకు కేటయించిన గదిలో ఓరాత్రి నిద్రపోతుంటే పెద్ద పెద్ద కేకలకి తెలివి వచ్చింది అప్పటికి టైమ్ ఎంతయ్యిందో తెలియదు. కిటికీ అవతలనుండి ఆ కేకలు వినిపిస్తున్నాయి. బలరాంగారు ఓ అరగంట ఈగదిలోకి వచ్చి వెళ్లారు. ఆయనకూ నిద్రపట్టలేనట్టుంది. మధ్యలో ఓ అరగంట విశ్రాంతి. హమ్మయ్య అనుకొని లైట్ ఆర్పితే మళ్లీ గొడవ మొదలు. నాకు అర్ధమయినదేమంటే అక్కడ గుడిసెలూ లేక తాటాకు ఇంట్లో ఉన్న కుర్రకారు ఓ ఆడదాన్ని ఆ రాత్రి ఆనందానికి తెచ్చుకున్నాడు. కొంచెమో, బాగానో తాగాడో ఇంతలో మరొక డు వచ్చాడు. వాడూ తాగాడు. దాన్ని ఎంజాయ్ చేశాడు. అయితే వీళ్లు ఒప్పుకున్నది ఇద్దరిలోనే. మూడోవానికోసం మొహమాటంపెట్టారు. పాపం ఆవెలయాలు వప్పుకొంది. అయితే అంతవరకూ బాగానే ఉంది. అయితే ఆ అమ్మాయిపోతూ పోతూ సగం బాటిల్‌ని వీళ్లకు తెలియకుండా ఒంటిన దోపుకొని వెళ్లిపోయింది. వీళ్లు కొంచెం మత్తులో ఉన్నారు. అలాగని పూర్తిగా కాదు. ఆ సీసా కోసం వెతికితే కనపడలేదు. అదే ఎత్తుకెళ్లిందని ఊహించి వెంటపడ్డారు. మధ్యలో గోలలేని విశ్రాంతి.

నిజంగానే దాని ఒంటినే ఆ సీసా ఉంది. దాన్ని లాక్కొచ్చారు. మళ్లీ గోల మొదలు. దాని కేకలు ముగ్గురు మగవారినీ డామినేట్ చేసేటంత

దాని లాజిక్ ఎంత బావుందంటే ఇద్దరన్నారు ఇప్పుడు ముగ్గురు నామీద పడ్డారు. డబ్బులూ ఇవ్వలేదు. ఈ సీసాలో గుక్కెడు మందుంటే ఛస్తున్నారా! అని దాన్ని తీసుకెళ్లే బూతులూ కేకలూ వాళ్ల అరుపులూ. నాకు నిద్రపట్టదు. తరువాతెప్పుడో కేకలు తగ్గాయి. కొంచెం నిద్ర పట్టింది.

మొత్తం మీద ఆ సంచిక బాగా వచ్చింది. బాపుగారు కవర్‌డిజైన్ వేశారు. లోపల నా బొమ్మలు. బలరాం గారి కొడుకుపేరు అనిల్‌ని, అమ్మాయినీ అప్పుడే చూశాను. అనిల్ చాలవరకూ బలరాంగారి పోలికలే. అమ్మాయి పాకుతూ గుమ్మాలు దాటుతూ ఉండేది. బలరాంగారు స్టేషన్‌కు దిగబెట్టారు. ప్లాట్‌ఫాంమీద చాలసేపు మాట్లాడుకున్నాం. నేను వైజాగ్ వెళ్లిపోయాను. మరో పదిరోజుల్లో సంచిక మార్కెట్‌లోకి వచ్చింది.

నిండుగా వచ్చింది. అందరూ బావుందన్నారు.

ఆ తరువాత విన్నాను బలరాంగారి అబ్బాయి చనిపోయాడని. సంచిక అందంగా రావడం, చాలామంది మెచ్చుకోవడం, అనుకున్న పాయింట్‌కు సేల్స్ రీచ్ అవడం. కాని దురదృష్టవశాత్తూ వారి అబ్బాయి చనిపోవడం ఆయనలో ఏదో సెంటిమెంట్ పనిచేసిందన్నారు. ఆ తరువాత ఇక ప్రత్యేక సంచికలు వెయ్యడం మానేశారు.

విశాఖపట్నంలో ఉన్నప్పుడే ఆఫీస్‌కి వెళుతోంటే పెద్ద జంక్షన్ అయిన ఎల్లమ్మతోట (ప్రస్తుతం జగదాంబ సెంటర్)లో ఓ సందులోని మొదటి ఇంటి గోడమీద "శ్రీశ్రీ షష్ఠిపూర్తి" దాని కింద చిన్న అక్షరాలతో దానికి మీ సహకారం కావాలి అనే చిన్న బోర్డు మేకులు కొట్టి ఉండేది. కింద చిరునామా లేదు. అదే రకమయిన సహకారమో తెలియలేదు. అయితే అప్పటిలో అక్కడి రచయితలతో నాకు పరిచయం లేదు. కొన్నాళ్లకు నేనూ విశాఖ సాహితి మెంబర్‌ని అయ్యాను. చాలామంది రచయితలు పరిచయం అయ్యారు. అందులో కొందరు శ్రీ.శ్రీ. షష్ఠిపూర్తితో వాలంటరీగా పనిచేశారని విన్నాను.

గణపతిరాజు అచ్చుతరామరాజుగారు అందర్నీ గౌరవిస్తూ సరదాగా మాట్లాడితే. నవులూరి వెంకటేశ్వరరావు, యల్లా ప్రగడ రామారావు, ద్విభాష్యంరాజేశ్వరరావు, ఇత్యాదులు తోటి రచయితలకు సూచనలూ, సలహాలూ అందిస్తూ రచనా పరంగా మరింత ఎదిగేందుకు సహకరించేవారు. ఆ ఉత్సాహంతోనే నేనూ కథలకు శ్రీకారం చుట్టాను. అప్పటికే బొమ్మల పరంగా చాలకథలు చదివి ఉండటం వల్ల సరే, మనమూ మన పరిధిలో ప్రయత్నిద్దాం అని రాశాను. అది చోడవరంలో మేమున్న వారి ఇంటిలో జరిగిందే! కొంత కల్పన, ఎక్కువ పాలు నిజం. సభలో చదివితే చిన్న చిన్న మార్పులు సూచించి మొత్తం మీద అందరూ బాగుందన్నారు. అది ఆ తరువాత విశాఖ సాహితీవారు ప్రకటించిన కథల సంపుటిలోనూ వచ్చింది. దానిపేరు "రేవు దాటిన వాడు". అయితే దానికి ముందు, హైద్రాబాద్‌నుండి వచ్చే 'కరుణ' అనే మాసపత్రిక ప్రత్యేక సంచికలో వచ్చింది. దాని సంపాదకులు శ్రీ బాసాని సుదర్శన్ రెడ్డిగారు. ఎవరిద్వారానో, నా చిరునామా తెలుసుకొని బొమ్మలు నిమిత్తం కొన్ని కథలు పంపారు. ఆ కథలకు బొమ్మలు గీసి ఉత్తర మొకటి జతచేసి పంపేవాడిని. ఆ ఉత్తరంలో ఆ కథల్లోని విశేషాలు, నా రెమ్యూనరేషన్ విషయాలు ఇవన్నీ ఉండేవి. ఇలా చాలసార్లు జరిగింది. ఒకమారు ఆయన నుండి ఓ ఉత్తరం వచ్చింది. నేను పంపుతున్న కథల్లోని విశ్లేషణ ఏమో గాని మీ ఉత్తరమే కథలా కనిపిస్తోంది. వీలయితే ఓ కథ రాసి పంపమనీ, దానికినన్నే బొమ్మ వేసుకోమనీ

'రేవుదాటనివాడు' కథ సిద్దంగా ఉంది. బొమ్మగీసి పంపాను. ఆయనకు నచ్చింది. కరుణ ప్రత్యేక సంచికలో వేశారు. అప్పటి వరకూ నాకు ఈ హైదరాబాద్ తెలియదు. మా ఆఫీస్ వారు ఏదో రికార్డ్ "ఏజీ" ఆఫీస్‌లో సబ్మిట్‌చేయాలని దాని నిమిత్తం నన్ను పంపారు. ఆపని ముగించుకొని నారాయణగూడలో ఉన్న 'కరుణ' ఆఫీస్‌కి వెళ్లాను. సదర్శన్ రెడ్డిగారు నన్ను బాగానే రిసీవ్‌చేసుకున్నారు. మొదటిసారిగా చిత్రకారుడు 'చంద్ర'ను అక్కడే, ఆ ఆఫీస్‌లోనే చూశాను. ఈ కథ తిరిగి రచన మాసపత్రికలో ఈ మధ్యనే వచ్చింది. రచన శాయిగారికి ఆ కథంటే ఇష్టమని చెప్పారు. అలాగే చంద్రకు కూడా ఆ కథ ఇష్టమే. ఓ పక్క బొమ్మలు వేయడం వల్ల టైం లేక రచనలను వెనక్కు పెట్టవలసివస్తోంది. నేను ఆంధ్రజ్యోతిలో చేరిన తరువాతే పురాణంగారు రాయుమంటే రెండు కథలు చిట్టితల్లి–చిక్కుడుగింజ" అనే పిల్లల నవల రాశాను. ఆ కథలను చాలామంది మెచ్చుకున్నారు. "చిట్టితల్లి–చిక్కుడు గింజ" పిల్లల నవల మాత్రం కొంచెం కుదించవలసివచ్చింది. "ఆత్మహత్య" అనే నవల

వీక్లీలో వస్తూ పాఠకులకు పట్టలేదు. వీక్లీ సర్క్యులేషన్ విపరీతంగా పడిపోవడం మొదలయ్యి అసలు వీక్లీయే 'ఆత్మహత్య'కు దారి తీసింది. శర్మగారు కంగారు పడ్డారు. ఎలాగో ఆ నవల ముగించి, మరో రసవత్తరమయిన నవలను ఎత్తుకున్నారు. సర్క్యులేషన్ నిలబడింది.

అనకాపల్లి కాలేజీలో చదువుతున్న రోజుల్లోనే మా ఇంటికి కొంచెం దూరంలో ఉన్న ఓ వెచ్చాల షాపుకి వెళ్లాను. కుంకుడుకాయలో, పెసర పప్పో ఓ పేపర్ చింపి అందులో ఆ ఐటం వేసి ఇచ్చాడు షాపాయన. ఇంటికి పోయి విప్పి చూస్తే పసుపురంగు టింట్ వేసిన బేక్‌గ్రౌండ్‌లో కె.యల్. ధర్‌గారి బొమ్మ ఉంది. అయితే నాకు వచ్చిన బొమ్మ కింద భాగంది. పేరు కనిపిస్తోంది. టైటిల్ 'బద్ధకం'. నులక మంచంలో అస్తవ్యస్తమయిన చీరలో, చేతలు పైకెత్తి బద్ధకం తీర్చుకుంటున్న పడుచుపిల్ల బొమ్మ అది. అయితే బొమ్మకు తల కాయలేదు. ఇది సగం ముక్క మాత్రమే. రెండో ముక్క కోసం ఆ కొట్టుకు వెళ్లాను అడిగాను ఇచ్చాడు. దగ్గరగా అంటించాను. బొమ్మ బాగుంది. అది ఆంధ్రప్రభ వారపత్రికలో ప్రింటయ్యింది. ఆ చిత్రకారుని పేరు నాలో గుర్తుండిపోయింది. ఆయనను చూస్తానని అనుకోలేదు. ఇన్నాళ్లకు నేను విజయవాడ ఆంధ్రజ్యోతి ఆఫీసుకు వస్తే అక్కడ స్టాఫ్ ఆర్టిస్ట్‌గా ఆయనున్నారు పలకరించాను. బాగా పరచయమైన తరువాత ఈ విషయం చెప్పాను. సంతోషించాడు.

2011 వెంకట్ అవార్డును రమణాచారి చేతులమీదుగా అందుకుంటూ..

అప్పటికి నేనింకా విజయవాడకు పూర్తిగా చేరుకోలేదు. అప్పుడప్పుడు ఈ ఆఫీస్‌కు రావడం వల్ల ఆయనతో పరిచయం ఇంకా పెరిగి వారింటికి భోజనానికి ఆహ్వానించాడు. ఇల్లు ఈ లబ్బీపేట, ఆంధ్రజ్యోతి ఆఫీస్ పక్క సందులోనే గుమ్మంలో కూచుని పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుతున్నాం. అయితే మేం కూచున్న స్థలానికి కొంచెం దూరంలో గోడపక్కన చాల కాయితాల గుట్టలున్నాయి. నేను అటు చూడగానే ఆయన గది గమనించి "అవన్నీ కథలు. వీక్లీలో అచ్చు కావలసినవి. సెలక్టడ్ కథలు" అంటూ వెళ్లి ఆ గుట్టలోంచి మడత పెట్టిన రెండు కథలు తెచ్చాడు. ఓ కథ టైటిల్ చూసి నా చేతిలో పెడుతూ "ఈ కతకు బొమ్మ నీవయితే ఎలా వేస్తావు అన్నాడు. కథ చదివాను. సైన్స్ ఫిక్షన్. మరో వందసంవత్సరాలలో మన భవిష్యత్ ఇలా ఉండవచ్చన్న ఊహతో రచయిత రాసిన కథ అది. వేస్తాను అన్నాను లోపలినుండి ష్లాంక్,పేపర్, ఇండియన్ ఇంక్ తెచ్చాడు వేశాను. దాన్ని అటూ ఇటూ చూసి "ఇంత కష్టపడీ- ఈస్టయిల్‌లో నేనయితే వెయ్యలేను" అని నా బొమ్మనూ, ఆ కథనూ చింపేశాడు. నాకు ఆశ్చర్యం మిగిలింది. "సరే! మిగిలిన కథలన్నీ ఏంచేస్తారని అడిగాను.

"వీశెల లెఖ్ఖన అమ్మేస్తాను- ఆ పురాణానికి ఏం పనిలేదు! సెలక్ట్ చేయడం. మా ముఖాన్న వెయ్యడం. బొమ్మలు వెయ్యొద్దూ!!" అన్నాడు విసుగ్గా. ఇది నాకో లెషన్. ఆ రచయితెంతో కష్టపడి రాసి పేపర్‌లో వస్తుందనీ ఎదురుచూస్తాడు. కష్టపడి బొమ్మ వెయ్యాలి. వీలయినంత బాగా వెయ్యాలి. ఇటువంటి పాఠాలే నాకు ఎదగడానికి దోహదం చేసాయి. కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత ఆయనా సంస్థలో మానెయ్యడమూ, అదే సీట్లో నేను చేరడమూ జరిగాయి.

బొమ్మలూ, కథలూ తెచ్చి విజయవాడ ఆంధ్రజ్యోతి ఆఫీసులో పురాణంగారికి అందచేసి ఆయనతో మాట్లాడుతున్నాను. తెల్లగా ఏక్టివ్‌గా ఉన్న వ్యక్తి ఆ సమయంలో వచ్చాడు. నా వేపు ఎగాదిగా చూసి ఈయనేనా 'బాలి'గారంటే అన్నాడు. "అవును... మీరా పుస్తకం ఆయనకివ్వండి" అన్నారు పురాణంగారు.

ఆయన చేతిలో ఏదో పుస్తకం ఉంది. దాన్ని నాకు అందించాడు. మొత్తం విషయం నాకేమీ అర్థంకాలేదు. పేజీలు తిరగేస్తున్నాను అసలు సంగతేమంటే, యాక్టివ్‌గా, తెల్లగా ఉన్న వ్యక్తి పేరు 'ఎ.బి.కె. ప్రసాద్'గారు. ఆయన "హొచిమన్ గేయాలు" అనే పుస్తకం స్వేచ్ఛానువాదం చేశారు. ఆ గేయాల వ్రాతపతి అది. అందులో ఉన్న ప్రతి గేయానికీ ఒక బొమ్మ కావాలి. డబ్బులు ఇవ్వలేరు. అయినా వేస్తానని తీసుకున్నాను. శర్మగారు సంతోషించారు. ఆ గేయాలకు బొమ్మలు వేశాను "ఎ.బి.కే" గారికి

నచ్చాయి. అందులో ఒక దానికి మాత్రం నేను అర్థంచేసుకోలేకపోయానని ఆయనన్నారు. (అవన్నీ హెచ్‌మిన్, రెవల్యూషన్ స్టయిల్‌లో రాశాడు). త్వరలోనే పుస్తకరూపంలో వచ్చాయి. నా బొమ్మలూ, నా డిసిప్లిన్ ఆయనకు నచ్చి 'ఈనాడు' దినపత్రికలో మొదటి స్టాఫ్ ఆర్టిస్ట్‌గా (కార్టూన్స్ కం ఇల్‌స్ట్రేటర్) నన్నే (ఆయన ఎడిటర్) సెలక్ట్ చేశారు (నాకు పోటీగా 'టీ.వి' (తిప్పాన వెంకటేశ్వరరావు) వచ్చాడు. దానికి శ్రీ రామోజీరావుగారు కూడా ఇష్టపడ్డారు. మరో పార్శ్వంలో కొంచెం ముందుగా ఇదే విషయాన్ని చలసాని ప్రసాదరావుగారు ఉత్తరం ద్వారా తెలియజేశారు. వైజాగ్‌నుండి దినపత్రిక రాబోతోంది. నీకిష్టమయితే ప్రయత్నించమనీ... ఈ లోపు నేనూ వైజాగ్ వస్తాను. మనం మాట్లాడుకుందాం అన్నారు. అలాగే ఆయన రావడం, ఆంధ్రాయూనివర్శిటీ క్వార్టర్స్‌లో ఉంటున్న కృష్ణాబాయి గారింట్లో దిగి ఆ సాయంకాలమే మా ఇంటికి రావడం ఇక్కడ కాదు అక్కడ అంటూ నన్ను "బీచ్"కి తీసుకుపోయి ఇసుకలో కూచోపెట్టి ఇంటర్వ్యూలాంటిది చెయ్యడం జరిగింది. నాకు మంచి స్ట్రోకు ఉందని నాలో కాన్ఫిడెన్స్ పెంచుతూ, పేషన్సీ ఉండాలని నొక్కి చెబుతూ చివరిగా ఈ కొత్త దినపత్రిక 'ఈనాడు'లో చేరితే మంచిది అన్నాడు. అప్పటికే నాకు గవర్నమెంట్‌లో పర్మనంట్ ఉద్యోగం ఉంది. కాబట్టి 'చూద్దాం' అన్నాను.

'ఏబికె' గారి భార్య రాణీగారు కూడ నేను విజయవాడ వచ్చినపుడు భోజనానికి పిలిచి మాటల్లోనే తమాషాగా నన్ను ఇంటర్వ్యూ చేశారు. బొమ్మల విషయంలో చాల ఎంకరేజ్‌గా మాట్లాడారు. ఆలోచించి చివరకు 'కొన్నాళ్లు నా ఉద్యోగానికి సెలవు పెట్టి పత్రికలో చేరుదామనే నిర్ణయించుకున్నాను. ఆ లోచనకు మరో కారణం ఏమంటే...

తాండవ రిజర్వాయర్ డామ్‌లో పనిచేస్తున్నప్పుడే ఫ్రీలాన్స్‌గా పత్రికలలో బొమ్మలు వేసే వాడిని కదా! అందువల్ల ఆంధ్రపత్రిక నుండి నాకు కబురు వచ్చింది. వారికే బొమ్మలు వేయమని... ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రికలో ఎలా బొమ్మలు వేస్తున్నానో ఆంధ్రపత్రికకూ అలాగే బొమ్మలు వేసేవాడిని. అక్కడా ఇక్కడా కూడా నేను కోరిన వెంటనే, నా బిల్లు చెక్‌చేసి డబ్బు పంపేవారు. శివవెంకట రాధాకృష్ణగారూ నన్ను అభిమానంగా చూసుకొనేవారు.

అందువల్ల ఆంధ్రపత్రికతోనూ నా పరిచయం పెరిగింది. వైజాగ్ నుండి తాండవ రిజర్వాయర్‌కు నన్ను ట్రాన్స్‌ఫర్ చెయ్యడానికి వెనకో చిన్న కథ ఉంది. మాకు కొత్తగా ఓ సూపరెండెంట్‌గారు వచ్చారు. ఆయన గొప్ప బ్రహ్మణ వాది. ఆ సంగతి మొదటిరోజే తెలిసిపోయింది. ఆఫీస్‌లో అందర్నీ పరిచయం చేసుకొని, షేక్ హేండ్ ఇచ్చాం చివరి టేబుల్‌మీద గిన్నెలో ఉన్న డెట్టాల్ నీళ్లతో చెయ్యి కడుక్కొని నాప్‌కిన్‌తో చేయి తుడుచుకున్నాడు. ఈ ఆఫీస్‌లో ఎంతమంది బ్రాహ్మణులున్నారో లిస్ట్ తెప్పించుకున్నాడు. అందులో జూనియర్ క్లర్క్‌గా ఉన్నవాడూ, బ్రాహ్మణుడూ, తనశాఖ వాడు, తమ ప్రాంతం (ధవళేశ్వరం)వాడూ అయిన బ్రహ్మానందాన్ని తన పి.ఏ.గా నియమించుకున్నాడు. వాడు తాండవలో ఉన్నాడు. వాడు వైజాగ్ వస్తే వాడి ప్లేస్‌లోకి నేను తాండవ వెళ్లేను. వాడు నా మిత్రుడే! వాడికున్నన్ని సుఖరోగాలు ఎవరికీ లేవు. పి.ఏ. అయిన తరువాత లంచం విషయంలోగాని, లంజలు విషయంలో గానీ ఇంకా విజృంబించాడు. త్వరలోనే భార్యకు రోగాలూ, వైధవ్యమూ ఇచ్చి పరలోకానికి వెళ్లిపోయాడు.

ఈ తాండవ రిజర్వాయర్ విశాఖజిల్లా, తూర్పుగోదావరి బోర్డర్‌లో ఉంది. నది పుట్టుక ప్రదేశాన్ని మన్యం అంటారు.

ఏబికె

అల్లూరి సీతారామరాజు తిరిగిన ప్రదేశం. చిట్టడవులూ, గుట్టలూ ఉన్న ప్రదేశం. ఈ రిజర్వాయర్ ఉన్న ప్రదేశాన్ని చేరుకోవాలంటే తునిలో దిగి (ట్రయిన్‌లో వస్తే) నర్సీపట్నం బస్ ఎక్కి మధ్యలో

(పేరుగుర్తులేదు) ఆవూర్లో దిగి అక్కడ తిరిగి బస్ పట్టుకొని 'డాం' స్పాట్‌కి రావాలి. కనెక్షన్ బస్‌లు ఎక్కువ లేవు ఆరోజుల్లో. ఇప్పుడు ఉన్నాయేమో తెలియదు. అలాంటి రోజుల్లో, శివవెంకరాధాకృష్ణ (ఆంధ్రపత్రిక)గారు. విజయవాడలో మరెవరూ ఆర్టిస్ట్‌లు లేనట్టు. "ఈ నవలలో అర్జంట్‌గా బొమ్మలు వెయ్యాలి. ముందు నాలుగు భాగాలకు వేసి, ఆ పార్ట్ పంపేయ్! అని ఆ నవల పోస్ట్‌లో పంపారు. అదే 'బంగారుకలలు' నవల. సిన్మాగా వచ్చింది. టైం లేదు.

వెంటనే మొదటి నాలుగు భాగాలకూ బొమ్మలు వేసి, దాని మేటర్‌తో జతచేసి పంపాను. మాకు ఆ వూరిలో పోస్ట్ రావాలన్నా, వెళ్లాలన్నా ముందు 'తుని పోయి, ఆ పోస్టాఫీస్‌లో స్టార్ట్ అయి గమ్యానికి వెళ్లాలి. మరో రెండు రోజులు ఎక్కువ తీసుకుంటుంది దీనికోసం. అదీ వర్షాలూ, వరదలూ లేకపోతేనే!. వారు అనుకున్న రోజుకి బొమ్మలు అందలేదు. పత్రికా ఆఫీస్‌లో ఒకటే కంగారట. ఓ మనిషిని పంపారు. ఆయన దారీ, తెన్నూ తెలియక నానా బాధలు పడి మా ఆఫీసుకు వచ్చాడు. ఇంటికి తీసుకుపోయి, స్నాన, పానాదుల ఏర్పాటుచేసి, మరో రెండు బొమ్మలు ఆయన చేతిలోపెట్టి, జరిగిన విషయం చెప్పి ఇంకా నేను పంపిన పోస్ట్ 'తుని'లోనే ఉంటే వీరికి ఇవ్వమని మరో లెటర్ తుని పోస్ట్‌మేష్టర్ గారిని అడ్రస్ చేస్తూ రాసి వీరికిచ్చాను.

ఆయనది బందర్ అట– పత్రికాఫీస్‌లో అకౌంట్స్ సెక్షన్‌లో పనిచేస్తారు. ఆయన నన్ను చూసి ఇలా అన్నారు. ఆ మాటలు నాకు గుర్తున్నాయి "ఇంత బాగా బొమ్మలు వేస్తూ, ఇంత గుర్తింపు తెచ్చుకున్న మీరు ఇలా మారుమూల, కొండల్లో ఉండటం బాగా లేదు. ఏదన్నా మెయిన్ బ్రాంచికి , పెద్దవూరికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించుకోండి". అన్నాడు.

పాలిటిక్స్, లంచగొండితనం ఉన్న మా డిపార్ట్‌మెంట్‌లో ఇవన్నీ కుదురుతాయా?

తరువాత తెలిసిన విషయమేమంటే ఈయన తుని వెళ్లి పోస్టాఫీస్ ఎంక్వయిరీ చేస్తే ఆ పార్శిల్ అప్పటికే వెళ్లిపోయింది. ఈయన తెల్లారేసరికి ట్రయిన్‌లో విజయవాడ వెళ్లినా, ఆఫీస్ వాళ్లంతా పోస్టాఫీస్‌కీ, ఆఫీస్‌కీ చచ్చీ, చెడీ తిరిగి నిస్సహాయంగా ఉంటే, ఆఖరి బేగ్ తిరగేస్తే అందులోంచి ఆ పార్శిల్ వూడిపడిందట. హమ్మయ్య అని అందరూ ఊపిరిపీల్చుకొని, పేజీల్లో మేటర్ బొమ్మా పెట్టేసరికి, ఆ వారం వీక్లీ ఒకరోజు ఆలస్యంగా మార్కెట్‌లోకి వచ్చిందని తెలిసింది. నేను ఏమాత్రం ఆలస్యం చెయ్యకుండా, బొమ్మలను వీలయినంత ముందుగా అందచేశాను ఆ తరువాత కాలంలో తమాషా ఏమంటే పత్రికలో ఇంకో రెండు వారాల్లో ఆ సీరియల్ అయిపోతుందనగా ముందుగానే 'బంగారుకలలు" సినిమా విడుదలయిపోయింది.

దాని ఫలితం నాకు తెలియదు. అవకాశం వస్తే స్టాఫ్ ఆర్టిస్ట్‌గా వెళ్లడం మంచిదనే నిశ్చయించుకున్నాను.

ఇలా ఈ రంగంలోకి రావడానికి ఈ అనుభవమొక కారణం...

ఇలాంటి పనులమీదే వైజాగ్‌నుంచి వచ్చి హోటల్‌రూంలో విశ్రాంతి తీసుకొని, ఆంధ్రపత్రిక ఆఫీసుకి వెళ్లాను ఒకసారి అది ఏప్రియల్ నెల. ఈ విజయవాడ ఎండలు చురుక్కుమంటున్నాయ్. స్టాఫ్ ఎవరూ ఇంకా రాలేదు. బల్లలు శుభ్రంచేస్తున్న 'బోయ్' వస్తారు కూచోండి అన్నాడు. కొద్దిసేపటిలో సికరాజు వచ్చాడు. పలకరించాను. ఆయనా సమాధానంగా పలకరించి 'బోయ్'ని మంచినీళ్లడిగాడు తాగడానికి 'గ్లాసులేదన్నాడు' ఆ కుర్రాడు.

సికరాజుకి వళ్లు ఇంకా మండిపోయింది.

వేసవికాలం... దాహం.. ఆ సెక్షన్‌లో ఒకటే గాజుగ్లాసు... అది ఇపుడు లేదు.

"ఏమయ్యింది" సికరాజు కేక.

"వీరాజీ గారి టేబుల్లో ఉంది..." ఆ కుర్రాడి సమాధానం. ఇది నాకు మంచి కాలక్షేపం. "ఆయన సొరుగులో పెట్టి వెళ్లిపోయాడన్నమాట. మేమంతా దాహమేస్తే ఇలా చావాల్నమాట! ఉండు-నేనిపుడే మేనేజ్‌మెంట్ దృష్టికి ఈ సంగతి తీసుకెళతాను. ఇంత ధారుణమా?" పొలికేకలు. గబగబా కాగితం మీద ఆ విషయాన్నే రాసి విసురుగా లేచాడు సికరాజు సీట్లోంచి.

ప్రయివేట్ ఆఫీసుల్లో ఇంతగోల ఉంటుందా?

కింద చెక్కమెట్లు ఎక్కుతున్నది వీరాజే. ఈ కేకలకు ఆగిపోయి నింపాదిగా అడుగులో అడుగు వేస్తూన్నాడు. అదంతా నాకు కనిపిస్తోంది.

ఏమయింది రా బాబూ! అన్నాడు" ఆ బోయ్‌ని

"మీరు గ్లాసుని సొరుగులో పెట్టుకొని వెళ్లారు. ఆయన మంచినీళ్లు కావాలన్నారు" అన్నాడు గోళ్లు గిల్లుకొంటూ.

"నేను నా టెబుల్‌లో పెట్టుకోవడమేమిటి? అసలు అందులో ఎవరుపెట్టారు" నెత్తి బాదుకున్నాడు. "చూశావా బాలీ! ఆఫీసులో ఉ దయాన్నే ఈ గోల. ఇక ఏం పనిచేస్తాం"? తన సీట్లో చతికిలపడ్డాడు చెమట తుడుచుకుంటూ.

ఇద్దరూ ఆ గదిలో -వీక్లీ సెక్షన్‌లోనే ఉండాలి. ఇద్దరికీ సరిపడదు. ఆ తరువాత చాల గోల జరిగింది. ఎక్స్‌ప్లేషన్లూ అయ్యాయి', బోయ్' ఆ గ్లాసు తీసుకొని మంచినీళ్లు ఇవ్వబోతే "చావనన్నా ఛస్తాను గానీ ఆ గ్లాసుతో నీళ్లు తాగనంటాడు సికరాజు. ఎవరూ బ్రతిమాలలేదు. ఇద్దరూ చెరో పేపరూ ముఖాన్న అడ్డంపెట్టుకున్నారు.

నా పని నేను త్వరగానే ముగించుకొని బయటపడ్డాను. ఈ దెబ్బతో వీరాజీ అంటే ఏమిటో, సికరాజు అంటే ఎవరో తెలిసిపోయింది.

(మిగతా వచ్చే సంచికలో)

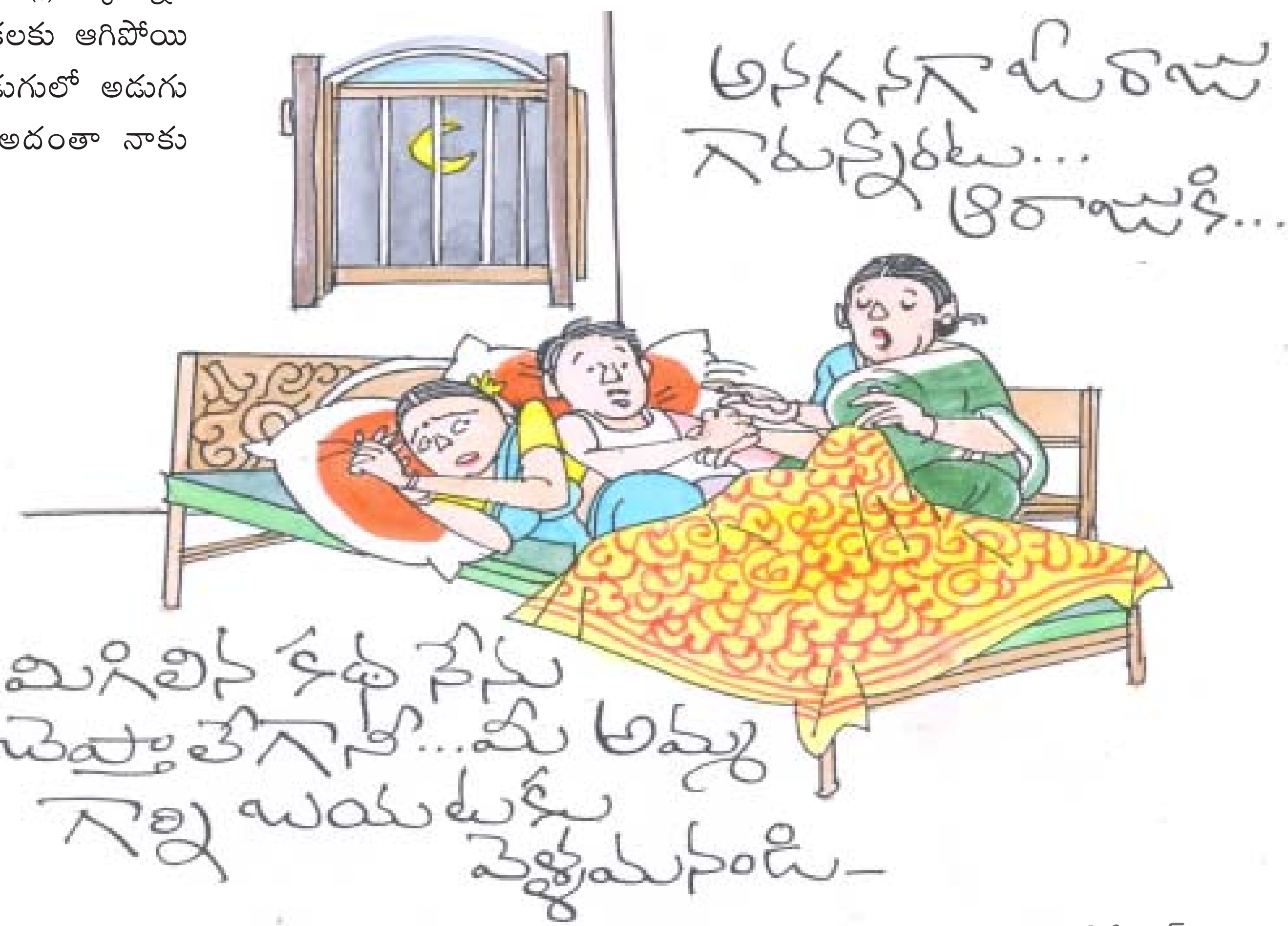

కళాప్రపంచం

తెలుగు సాహితీ వెలుగుజాడ - గురజాడ

ఎల్.ఆర్. వెంకటరమణ

"గుత్తునా యని జాతి ముత్యాల్
గుచ్చినాడే మేలి సరముల
ఇత్తునా యని తెలుగు తల్లికి
ఇచ్చినాడే భక్తితో"

అంటూ "ముత్యాల సరాల" సృష్టికర్త గురజాడ వారిని కీర్తించాడు-దేవులపల్లికృష్ణశాస్త్రి. ఈ "ముత్యాల సరముల" రాకతో తెలుగు కవిత్వంలో విప్లవశకం ఆరంభమైనదంటాడు-శ్రీశ్రీ. "యువ లోకపు కవుల కలలకు రూపమిచ్చి, ఆధునిక కవిత్వ ధ్వజాన్ని ప్రతిష్ఠించి, నవ్యకవితకు ముత్యాల సరాలు నాంది అన్నాడు"-ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం.

ఒక సామాజిక చైతన్యం, మానసిక సంవేదన, మానవీయ విలువల ఆదర్శం, అభ్యుదయ దృక్పథం-వ్యవస్థీకరించి తెలుగు కవిత్వానికి పునాది వేసిన వ్యక్తి గురజాడ అప్పారావు.

అప్పారావుగారు 1862 సెప్టెంబరు 21న విశాఖజిల్లా యలమంచిలిలోని రామవరంలో జన్మించారు. తండ్రి వెంకటరామదాసు, తల్లి కౌసల్యమ్మ, విద్యాభ్యాసం విజయనగరంలో జరిగింది. గిడుగు రామమూర్తి, గురజాడ కలిసి చదువుకున్నారు. 1882లోనే "కూకూ" అన్న ఆంగ్ల పద్యం రచించాడు. 1883లో "సారంగధర" అన్న ఆంగ్ల పద్యకావ్యం ప్రచురించాడు. ఈ రచన "ఇండియన్ లీజర్ అవర్" పత్రికలో ప్రచురించబడినది. కలకత్తానుండి వెలువడే "రీస్ అండ్ రయ్యత్" (రాజు, రైతు) పత్రిక సంపాదకుడు శంబు చంద్రముఖర్జీ గురజాడ వారికి ఒక సలహా ఇచ్చారు. అదేమంటే- "ఇంగ్లీషులో ఎంత ప్రావీణ్యం ఉన్నా అది పరభాష అవుతుంది. అందువల్ల మాతృభాషలో రాస్తే ఎప్పటికైనా మంచి పేరు వస్తుందన్నాడు". ఈ మాట ప్రేరణగా పనిచేసి తెలుగులో రచనలు చేశాడు.

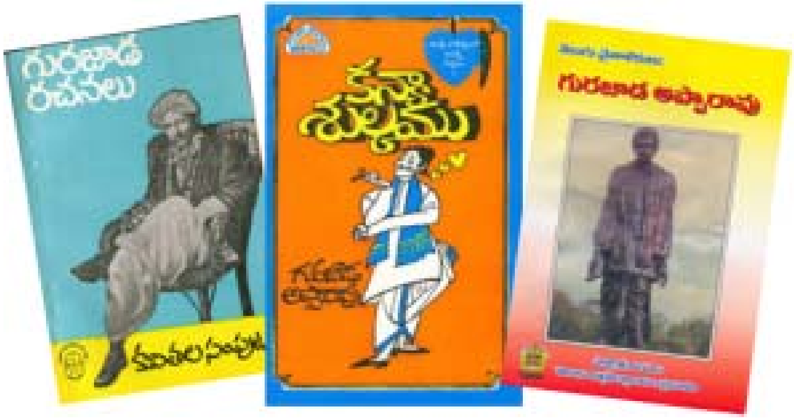

1884-86 మధ్య కాలంలో తత్త్వశాస్త్రం, సంస్కృతంతో బి.ఏ. చదివాడు 1885లో 'అప్పలనరసమ్మ'తో వివాహం జరిగింది. విజయనగరం మహారాజా వారి పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయ పదవి అలంకరించాడు. 1886 నుండి డిప్యూటీ కలెక్టర్ ఆఫీస్‌లో గుమాస్తా ఉద్యోగం చేశాడు. 1887లో కళాశాలలో ప్రవేశించాడు.

విద్యార్థులకు సంస్కృతం, ఇంగ్లీషు వ్యాకరణం, గ్రీకు -రోమన్ చరిత్రలతో పాటు అనువాద పాఠాలు బోధించేవాడు. 1892లో 'కన్యాశుల్కం" మొదటి కూర్పు ప్రదర్శించబడినది. అనేక సవరణలతో రెండవ కూర్పు 1909లో ప్రచురించబడినది. ఇదే ప్రాచుర్యం పొందింది. ప్రస్తుతం లభిస్తున్నది.

గురజాడవారు "సారంగధర" అన్న ఆంగ్ల కవిత ప్రారంభంలో సుప్రభాత వర్ణన ఇలా ఉంటుంది.- ""The Labouring dawn gave out

the child of light Whose infant became played o'er the river's breast and woke the bees asleep in lotus bowers". దీన్ని రాంభట్ల కృష్ణమూర్తిగారు తెలుగులోకి మారుస్తూ

"వేగు కానువు వెలుగు పాపడు
ఆటలాడెను యేటి తరగల
తుమ్మెసెజ్జల నిదురపోయిన
తెమ్మెదల లేపన్".

గురజాడవారి కవిత్వం అనగానే "దేశభక్తి" గీతం, ముత్యాల సరాలు వెంటనే గుర్తుకు వస్తాయి. 1910లో దేశభక్తి గీతాన్ని ప్రచురించాడు. 1913 ఆగస్టు 9న కృష్ణా పత్రికలో ప్రచురించబడింది. ద్వారం వెంకటస్వామినాయుడు గారు ఈ గీతానికి స్వరాలు కూర్చారు. దేశమంటే మట్టి కాదోయ్– దేశమంటే మనుజులోయ్ అంటూ ఎలుగెత్తి చాటాడు. సొంత లాభం కొంత మానుకు – పొరుగువాడికి తోడుపడవోయి అంటూ మానవ ధర్మాన్ని, సామ్యవాద సారాన్ని మానవీకరించాడు. ఈ పాట వలన గురజాడలో ఒక కవి మాత్రమే కాక– ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త, సామాజికవేత్త, మానవతా వాది, తత్త్వవేత్త, వక్త, ప్రవక్త... ఇలా అందరూ ఒక్కటై కనిపిస్తారు. నాటి స్వాతంత్ర్య సంగ్రామానికి తెలుగువాడి వేడిని ఈ గీతం ద్వారా ప్రపంచానికి చాటాడు.

"ముత్యాల సరములు"– 1910 జూలైలో ఆంధ్రభారతి పత్రికలో ప్రచురించబడినాయి. కవిత్వం ప్రజలకు అర్థంకాని భాషలో ఉండరాదని, ప్రజల భాషలోనే ఉండాలని ఆ విధంగా ముత్యాల సరాలు గ్రుచ్చాడు. ఒకజాతి ఫారసీ గజల్ ఛందస్సు నడకతో గురజాడ వారు వీటిని కూర్చాడు. ఇదే విషయాన్ని వ్యాసచంద్రికలో పేర్కొంటాడు. 1953లో పుస్తకరూపంలో వెలువడింది. వాసిరెడ్డి భాస్కరరావు పీఠిక రాశాడు. 1958 ముద్రణలో శ్రీశ్రీ రెండవ పీఠిక రాశాడు.

ఆదికాలంలో తిక్కన, మధ్యకాలంలో వేమన, ఆధునిక కాలంలో గురజాడ మన తెలుగులో మహాకవులు" అంటాడు శ్రీశ్రీ. గణబద్ధ ఛందస్సుల ఫ్యూడలిజం నుండి మాత్రాబద్ధ ఛందస్సుల ప్రజాస్వామ్య యుగానికి ఆంధ్రసాహిత్య చరిత్ర గమనాన్ని పరివర్తన చేసినవాడు గురజాడ అంటాడు.

ఆంగ్ల కవులు వర్డ్స్‌వర్త్, టెన్నిసన్, బర్న్స్– గురజాడ అభిమాన కవులు. వీరు సమకాలీన కవిత్వంలో అనేక ప్రయోగాలు చేసినవారు. వీరి స్ఫూర్తితోనే ముత్యాలసరాల కూర్పు చేసి ఉండాలని విమర్శకుల భావన. ఇదే విషయాన్ని – "ముత్యాలసరములలో"

"కన్ను కానని వస్తుతత్త్వము
కాంచనేర్పరు *లింగిరేజులు;*
కల్లనొల్లరు; వారి విద్యల
కరచి సత్యము నరసితిన్".

ఇందులోనిదే "పూర్ణమ్మ" చిరస్మరణీయ కావ్యం. లవణరాజుకల, కన్యక, సుభద్ర, మనిషి, డామన్ పితియన్, దించులంగరు, లంగరెత్తుము, నీలగారి పాటలు... మరికొన్ని ఇందులో ఉన్నాయి.

ఆధునిక కథానికలకు సరళము, సులభతరం చేస్తూ, సంస్కృత సమాస రహితం చేసిన వచన శైలి అందించినవాడు గురజాడ. వందేళ్ల క్రితం నాటి కథలుగా ఉండవు. కథలోని భాష, వ్యంగ్యం, అధిక్షేపం, హాస్యం కలబోసిన వాక్యనిర్మాణం ఆధునికంగా అగుపిస్తుంది. పాత్రోచిత భాష పట్ల గురజాడ వారి శ్రద్ధ కథలలో కనిపిస్తుంది.

తప్పటడుగులు వేస్తున్న తెలుగు సాహిత్యాన్ని "దిద్దుబాటు" కథానికి రూపంలో అడుగులు తడబడకుండా వేయించి ప్రగతి శీలక మార్గం మీదకు ఎక్కించిన తొలి తెలుగు ఆధునిక రచయిత గురజాడ అప్పారావు. సమాజంలోని స్థితిగతులను ఎక్స్‌పోజ్ చేయడం రచయిత బాధ్యతగా గుర్తించి, అత్యంత నాటకీయ ఎక్స్‌పోజర్ టెక్నిక్‌ను గురజాడ తన రచనలలో ఎంచుకున్నారు.

1910లో వచ్చిన కథానిక "దిద్దుబాటు", భర్త పరాయి స్త్రీ వ్యామోహంతో ప్రతీ రోజూ ఇంటికి ఆలస్యంగా వస్తున్నాడని గ్రహించిన భార్య ఆ సమస్యను ఎలా దిద్దుబాటు చేసుకున్నదన్నదే కథావస్తువు". మూడు పాత్రలు ఇందులో కలవు. కమలినిలోని కుశాగ్రబుద్ధి; రావుది లోని విశ్వాసగుణం; గోపాలరావులోని పశ్చాత్తాపం సంస్కరించబడిన అద్భుత కథ "దిద్దుబాటు".

తెలుగు సాహిత్యానికి తొలి కథానికను అందించాడు గురజాడ. ఆధునికత, దేశీయత, సమకాలీనత, సామాజికత, వాస్తవికత అన్న

పునాదులపై కథానికా సౌధాన్ని నిల్పాడు. తరువాత తరం వారైన చింతాదీక్షితులు, శ్రీపాద, చలం వంటి వారే కాక నేటితరం వారికి కూడా గురజాడ వారి భాషా సూత్రం వర్తిస్తూనే ఉంది.

గురజాడ అంటే "కన్యాశుల్కం", కన్యాశుల్కం అంటే గురజాడ అన్నంతగా ప్రపంచ ఆమోదం పొందిన నాటకం "కన్యాశుల్కం". పురుషుడు తన పెళ్ళికోసం వధువు తల్లిదండ్రులకు డబ్బులివ్వడం 'కన్యాశుల్కం', దీనితో ముడిపడి జరుపుతున్నవి – బాల్యవివాహాలు, అనంతర సమస్యలన్నీ ఈ నాటకంలో కనిపిస్తాయి. పాత్రలు స్వార్ధ, లాభ ప్రయోజనాలను ఏవిధంగా ఉపయోగించుకోవాలన్న లౌక్యాన్ని తెలియచేసే సాటకం కన్యాశుల్కం.

నాటకంలో కన్యాశుల్క వివాహం ప్రధానమైతే, విధవా వివాహ సమస్య అంతర నాటకం. అంతర్లీనంగా వేశ్యా సమస్య కూడా కనబడుతుంది. 1880 ప్రాంతంలో ఆనందగజపతి రాజావారు ఒక సర్వే చేయిస్తే దాదాపు 1034 కాన్యశుల్క వివాహాలు జరిగినట్లు సర్వే చెబుతుంది. 1888లో కన్యాశుల్కం బిల్లు ప్రతిపాదించబడినది. ప్రభుత్వం ఈ బిల్లును తిరస్కరించింది.

ఈ నటకాన్ని పరిశీలిస్తే– ఏపని చేయక, మాటలతో కాలం గడిపే "గిరీశం" వంటివారు; ప్రతి విషయాన్ని కోర్టు వరకూ లాగే "రామప్పపంతులు"; కోపంతో ఊగిపోయే "అగ్నిహోత్రావధాన్లు"; అమాయక ప్రజలను మోసగించే దొంగస్వాములు "భైరాగి" వంటివారు; ఏ ఎండకు ఆ గొడుగు పట్టే "అసిరిగాడు"; ముసలితనంతో పెళ్లికావాల్సి వచ్చిన "లుబ్ధావధాన్లు"; ఉత్తముడైన న్యాయవాది "సౌజన్యరావు"; వృత్తి వేశ్యఅయిన మంచితనం మాకూ ఉంటుందని చెప్పే "మధురవాణి" వంటి పాత్రలను నేటికి సమాజంలో మనం చూడవచ్చు. అందుకే "కన్యాశుల్కం" నాటకం సార్వజనీనమైన, సార్వకాలీయమైన నాటకం.

"కన్యాశుల్కం" నాటకం ఎన్నో పలుకుబళ్లు అందించింది. "నాతో మాట్లాడడమే ఓ ఎడ్యుకేషన్"; "డామిట్ కథ అడ్డంగా తిరిగింది"; "తాంబూలాలిచ్చేసేను యిహ తన్నుకు చావండి"; "అనుభవంలోకి వస్తే కానీ తత్వం బోధపడదు"; "అన్నీ వేదాల్లోనే ఉ న్నాయట".... ఇలా ఎన్నో పదబంధాలు తెలుగులో వచ్చి చేరాయి.

గురజాడ సమాజంలో, సాహిత్యంలో పాతుకుపోయిన మూఢవిశ్వాసాలను ఖండిస్తూ హేతువాదాన్ని, మానవతావాదాన్ని ఆవిష్కరించాడు. 1930 నవంబర్ 30న మరణించాడు.

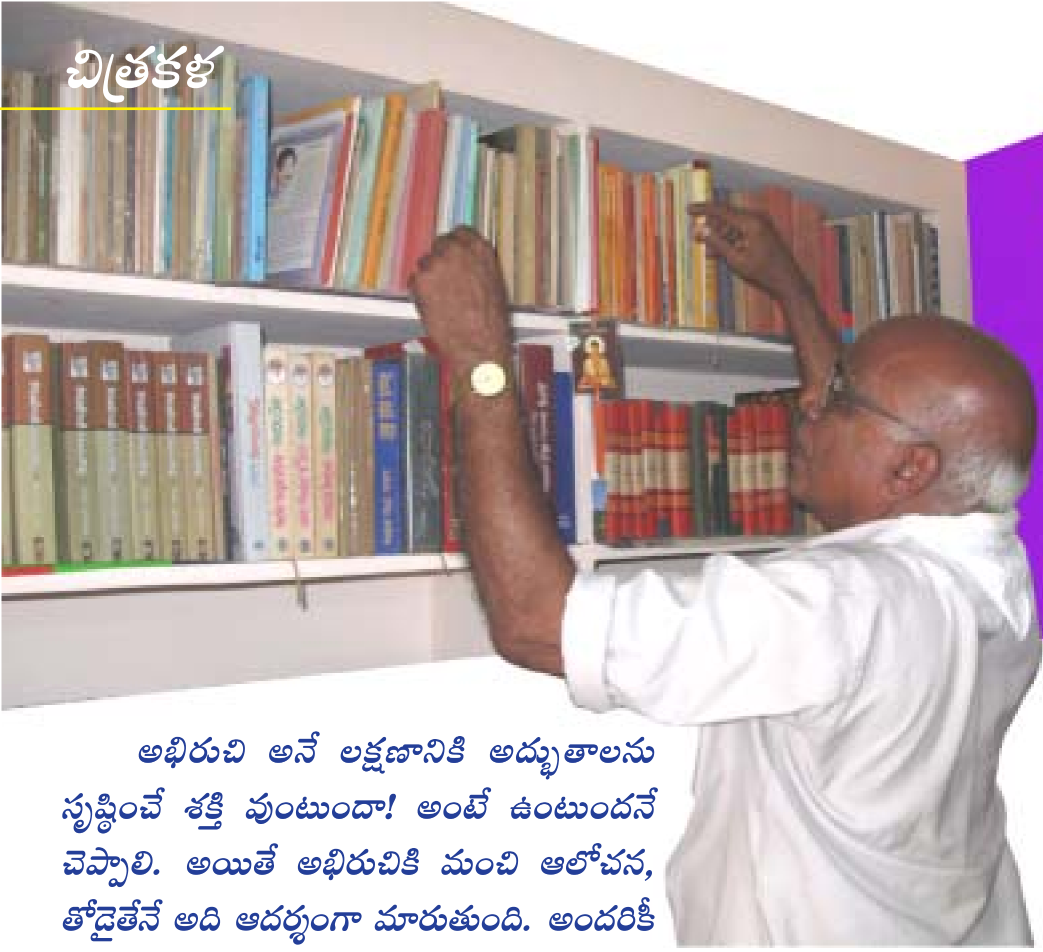

అభిరుచితో అద్భుతాలను సాధించిన యం.వి. రమణారెడ్డి

- వెంటపల్లి సత్యనారాయణ

అభిరుచి అనే లక్షణానికి అద్భుతాలను సృష్టించే శక్తి వుంటుందా! అంటే ఉంటుందనే చెప్పాలి. అయితే అభిరుచికి మంచి ఆలోచన, తోడైతేనే అది ఆదర్శంగా మారుతుంది. అందరికీ ఉపయుక్తమౌతుంది. లేకుంటే పొడవైన గెడ్డాలు, కత్తిలాంటి మీసాలు, పొడవాటి గోళ్లు, భీముల్లా బోంచేయడాలు లాంటి మహామహా పనులతో గిన్నిస్ బుక్‌లోనో, లిమ్కా రికార్డుల్లోనో ఎక్కేసి చరిత్ర సృష్టించేయగలరు. కానీ మన వాడికి అంతసీన్‌లేదు. అలాంటి గొప్ప గొప్ప ఆసక్తులతో గొప్ప గొప్ప రికార్డుల్లోకి ఎక్కేయడానికి ఆయనంత తెగబలిసిన ధనవంతుడూ కాదు, పనిలేని పాపాయీ కాదు. కేవలం నెల జీతంపై ఆధారపడి ఇంటింటికీ ఉత్తరాలు బట్వాడా చేసే ఒక సాధారణ పోస్ట్‌మేన్. తన 22 ఏళ్ళ ఉద్యోగ విధి నిర్వాహణలో ఎప్పుడూ నిర్ణీత పనివేళలను విస్మరించలేదు సరికదా, ఎప్పుడూ ఆఫీసుకు ముందు, ఇంటికి ఆఖరున వెళ్లి, ఏరోజు కూడా పని రేపటికి వాయిదా వేయకుండా రాక్షసంగా పనిచేసి తనపై వాళ్లచే "A Cultured male over seer" అని పిలిపించుకుని సగటు భారతీయ ఉద్యోగ విధి నిర్వాహణా రీతులకు తిలోదకాలిచ్చిన పరమచాందస పనిరక్కసి, పుస్తక పిపాసి, ఆదర్శాలను అక్కున చేర్చుకునే ఆశాజీవి అతడే... అతడే 73 ఏళ్ల నవయువకుడు అయిన ముల్లంగి వెంకటరమణారెడ్డి.

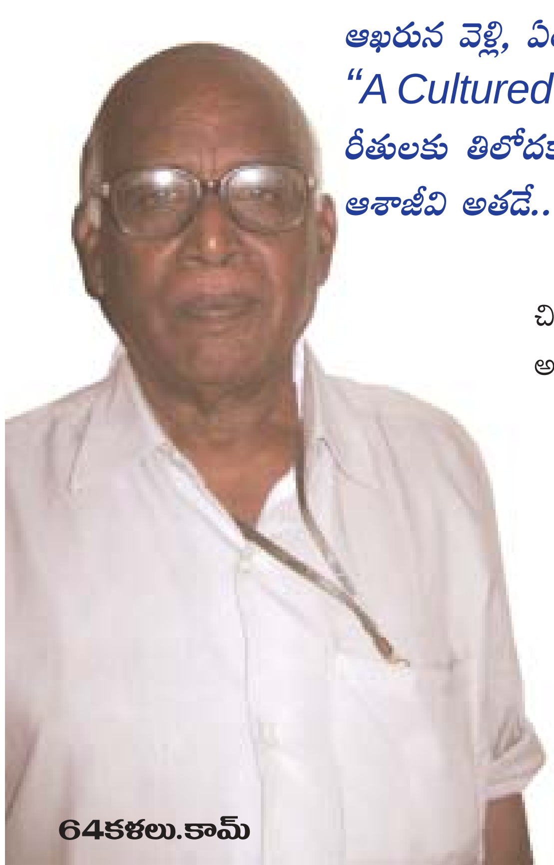

ఇంతకీ ఈయన వెలగబెట్టిన ఆ గొప్ప కార్యమేమిటో నాకు ఈ మధ్యనే తెలిసింది. ఇతను చిత్రకారుడు కాదు, చరిత్రకారుడూ కాదు పోనీ కార్టూనిస్ట్ కూడా కాదు. అలాగని రచయిత అంతకంటే కాదు. కానీ పైన చెప్పిన అన్నింటి మీద, ఆమేరకు వస్తే మొత్తం చరిత్ర, సంస్కృతులపై ఎంతో ఆశక్తి వున్న వ్యక్తి. రాష్ట్రంలో ఎంతోమంది చేయితిరిగిన చిత్రకారులు , చరిత్రకారులు, చిత్రకళావిమర్శకులు, చిత్రకళాచరిత్రను ఔపాసన పట్టేసిన మహామహులు, ఇంకా కవులు, కళాకారులు, కళాపోషకులకు కూడా అంతగా తెలియని ఒక వేళ తెలిసినా అంతగా పట్టించుకోని మన తెలుగు వ్యంగ్య చిత్రాలకు తొలిశెట్టి రామారావు తలిశెట్టి గారి చిత్రాలను, కార్టూన్లను ఎన్నింటినో వెలుగులోకి తెచ్చి చిత్రకళ, కార్టూన్ రంగాలను ఆయా కళాకారులను వెలుగులోకి తేవడానికే కంకణ బద్దులమయ్యామనీ రేయింబవళ్లు ఫీలైపోతున్న మనలాంటి వాళ్లందరినీ ఆయన ఆశ్చర్యపరిచాడు. అంతటితో ఊరుకున్నాడా! అంటే అదీ లేదు. ఆలోచన రావడమే ఆలస్యం చలసాని ప్రసాద్, రచన సాయి, ఎ.బి.కే. ప్రసాద్, శ్రీకాకుళం కథానిలయం, లాంటి

పెద్దవాళ్లతోను, పెద్ద సంస్థలతోనూ సంప్రదించడమేకాక జయదేవ్, మోహన్, బాలి, బాబు, బ్నిం, శ్రీధర్, శంకర్, సురేంద్ర, శేఖర్, కళాసాగర్ , శ్రీరమణ లాంటి సీనియర్ కార్టూనిస్టుల సందేశాలు రాయించి, శ్రీశ్రీ ప్రింటర్స్ ద్వారా ఎంతో అందంగా పుస్తక రూపంలోకి తెచ్చి ఆంధ్రలోకానికి అందించేశారు. 75 వసంతాలు పూర్తిచేసుకున్న తెలుగు కార్టూన్‌కు ఆద్యుడైన తలిశెట్టి రామారావు గారిపై వీరు పుస్తకం ప్రచురించడం ఒక చారిత్రక అవసరం కూడా.

శంకర్స్ వీక్లీ కలక్షన్

కార్టూనిస్టులు, కార్టూన్-ఇష్టులు కళాపోషకులు, కళోద్ధారకులు చేయాల్సిన ఇంతపెద్దపనిని సింగిల్‌హేండ్‌తో చేసిన ఈయనకు ఉన్న అర్హత లేంటో తెలుసుకోవాలన్న ఆశక్తితో అడుగెట్టాను వైజాగ్‌లో. వారి ఇంటికి దారి తెలుసుకొనేందుకు ఫోన్ చేసాను అవతలి వ్యక్తి నుండి కంగుమన్న కంఠం ఎవరూ అని! మేము కళోద్ధారకులమని 64కళలుడాట్‌కాం ద్వారా కళాప్రపంచానికి మిమ్మల్ని పరిచయం చేస్తాం అని, మేము మద్రిపాలెంలో ఉన్నాం అని అనగానే - సర్ అయితే మీరు మాకు దగ్గరలోనే ఉన్నారు నన్ను సైకిల్‌పై రమ్మంటారా అని అడిగారు. మేమే వస్తాంలే అని మా బావమరిది ఆనంద్, నేను కలిసి కారులో బయలుదేరి ఆయనుండే ప్రాంతం మాకు దగ్గరే అయినప్పటికీ మాకు తెలియక చుట్టూ తిరిగి తిరిగి ఎలాగో చేరుకున్నాం. మాధవధారలో స్టేట్ ఎక్సైజ్ ఆఫీసుకి ఎదురుగా ఆయనుండే శ్రీసాయి సూర్య రెసిడెన్సీకి మేము చేరుకునేసరికి గుర్తుగా అనుకుంటాను ఆయన తలిశెట్టి రామారావు గారిపై మొన్న ప్రచురించిన కార్టూన్‌ల పుస్తకం చేతిలో పెట్టుకుని మాకోసం చూస్తున్నారు. వెంటనే ఆబుక్ ద్వారా గుర్తుపట్టాం. ఆయన అపార్ట్‌మెంట్‌లోకి తీసుకెళ్లారు. మూడుగదుల్లో నీట్‌గా అల్మరాల్లో పేర్చిన పుస్తక భాండాగారాన్ని చూసి మాకు కళ్లు బైర్లుకమ్మాయి. మొదటిసారిగా ఈయన సామాన్యుడు కాదు అనిపించింది. అలా మేము తేరుకునేంతలో నెహ్రూ కాలంనాటి అబూ అబ్రహం కార్టూన్ బుక్స్, ఇందిర కాలంనాటి ప్రఖ్యాత కార్టూనిస్ట్ శంకర్ పిల్లే అపురూపమైన శంకర్స్‌వీక్లీల కట్టలు మాముందుంచారు అవి చూస్తూ వున్నంతలోనే మరలా ఆర్.కె. లక్ష్మణ్ నుండి మన బాపు, బాలి, శ్రీధర్ వరకూ ఎన్నో కార్టూన్ పుస్తకాలను బయటకు తీసారు.

రమణారెడ్డి గారితో
రచయిత వెంటపల్లి

అయ్యబాబోయ్ కార్టూన్‌లపై ఇన్ని పుస్తకాలా! అని అనుకున్నంతలో ఒక్కో సబ్జెక్టుపై ఒక్కో పెద్ద బౌండ్ బుక్‌లుగా వచ్చిన ఆంగ్ల కార్టూన్ బుక్స్ "మిస్టర్ పంచ్ బుక్స్ (17) పుస్తకాలు దబీమని మాముందేశారు. ఓరిదేవుడా అని విస్మయం వ్యక్తం చేస్తున్నంతలో, మరలా 1920లలో తలిశెట్టి రామారావుగారు చిత్రాలు మరియు అరుదైన కార్టూన్లు, చిత్రకళపై ఆయన రాసిన ఆర్టికల్స్ అన్నీ చూపించారు. కార్టూన్‌లపై మాపై మోయలేని భారాన్ని వేస్తున్న ఆయన్ని టాపిక్ మార్చాలని చిత్రకళపై దృష్టి మరల్చాం. అంతే ఆయన పుట్టకముందు వెలువడిన The royal Acadamy of Illustrations-1929, 1935, మోడరన్ జర్మన్ ఆర్ట్-1938, ఇంటర్‌నేషనల్ కాంటంపరరీ ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్ -1946, లాంటి ఎన్నో చిత్రకళకు సంబంధించిన ఆంగ్ల పుస్తకాలతో పాటు కూర్మె, దామెర్ల, అడవి బాపిరాజు, వడ్డాది పాపయ్య, కాపు రాజయ్య, శీలా వీర్రాజు లాంటి చిత్రకారులపైనా ఇంకా చిత్రకళపై ఇతరులు రాసిన పుస్తకాలు కూడా ఎన్నో చూపించారు. ఇక సాహిత్యం గురించి చూసినట్లయితే చలం, శ్రీశ్రీ, భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు, ముని మాణిక్యం నరసింహారావు, పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు, గోపీచంద్ , అడవి బాపిరాజు, రావిశాస్త్రి, తాపీ దర్మారావు, నారాయణరెడ్డి లాంటి గొప్ప గొప్ప సాహితీ వేత్తల సాహిత్యం అంతా ఆయన అల్మారాల్లో బద్రపరిచారు ఇంతే గాక The left handed Dictionary, Pens and neadles, గాంధీ కార్టూన్లు లాంటి అరుదైన పుస్తకాలతో పాటు, జాగ్రఫీ, నాణేలు, చరిత్రకు సంబంధించిన పుస్తకాలు కూడా ఆయన వద్ద వున్నాయి. ఇంతజ్ఞాన బాండాగారాన్ని సొంతం చేసుకున్న ఆ వ్యక్తి ఒక సాధారణ పోస్ట్‌మేనా? అని మాకు ఆశ్యర్యం కలిగింది. మమ్మల్ని ఇంత

తలిశెట్టి రామారావు గారు కార్టూనిస్టే కాదు, మంచి చిత్రకారుడు కూడాను...

ఒకగొప్ప మనసుతో చేసిన కార్యం ఎంతటి సత్ఫలితాలనిస్తుందో చెప్పడానికి గొప్ప ఉదాహరణ ఈ సంఘటన.

ఇటీవల ఆయన ప్రచురించిన తలిశెట్టి రామారావు గారి కార్టూన్ల పుస్తకాన్ని ఇక్కడ మన తెలుగు వారెవరికీ తెలియనంత దూరంలో ఎక్కడో ఒరిస్సా రాష్ట్రంలో నవరంగ్‌పూర్‌జిల్లా ఉమర్‌కోటలో ఉంటున్న తలిశెట్టి రామారావు గారి అబ్బాయి డాక్టర్ తలిశెట్టి జయరాంకు చేరడంతో ఆశ్చర్యంతో 78 ఏళ్ల వయస్సు జైళ్ళశాఖలో వైద్యాధికారిగా పనిచేసి రిటైరైన ఆయన మహదానందంతో ఆయన వయస్సును సైతం లెక్కచేయక ఆ పుస్తకంలో ఉన్న అడ్రస్‌ను వెతుక్కుంటూ వైజాగ్ వచ్చి శ్రీ ముల్లంగి వెంకటరమణారెడ్డిగారిని కలిసి మేము ఆయన కుమారులమై వుండి, మంచి ఉన్నత స్థానాల్లో ఉండి కూడా మేము చేయలేని గొప్ప పనిని ఓ చిన్న పోస్ట్‌మేన్ గిరీని చేసిన మీరు చేయడం నాకు ఆశ్చర్యం ఆనందం కలిగించాయని, ఆయనను హత్తుకుని అభినందించడమే కాకుండా శ్రీరెడ్డిగారిని బలవంతంగా ఒరిస్సాలో వారు వుండే ఉమర్‌కోటకు తీసుకెళ్లి వారంరోజులు పాటు ఆయన్ను వారింటి వద్ద ఎంతో గౌరవంగా చూసుకోవడమే గాక తనతండ్రి తలిశెట్టి రామారావుగారి కాలంలో ఆయన సేకరించుకున్న మరెన్నో విదేశీకార్టూన్, మరియు చిత్రకళలపై గల దాదాపు 20 పుస్తకాలను మరియు తలిశెట్టి రామారావు గారు స్వయంగా వేసిన మరెన్నో కార్టూన్‌లు, వ్యాసాలను రమణారెడ్డిగారికిచ్చి వారు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకోవడం జరిగింది.

రమణారెడ్డి గారు సేకరించిన తలిశెట్టి రామారావుగారి ఒరిజినల్ ఫోటో.

కొత్తగా సేకరించిన తలిశెట్టి రామారావు గారి మరిన్ని కార్టూన్లు మరియు ఆయన చరిత్రతో మరోపుస్తకం వేసేందుకు శ్రీకాకుళం కథానిలయం వారు ముందుకు రావడం ఒక ఎత్తైతే ,నేడు తెలుగు పత్రికలలో ఎంతో గొప్ప చింతనాత్మక సారస్వతాన్ని నెలనెలా అందిస్తున్న ప్రఖ్యాత "మిసిమి" మాసపత్రికవారు తలిశెట్టి రామారావుగారిపై ఒక ప్రత్యేక సంచికను వేసేందుకు సన్నద్ధం కావడంతో ఆ వైపుగా నేడు ఆయన ప్రయత్నం చేస్తున్నారు.

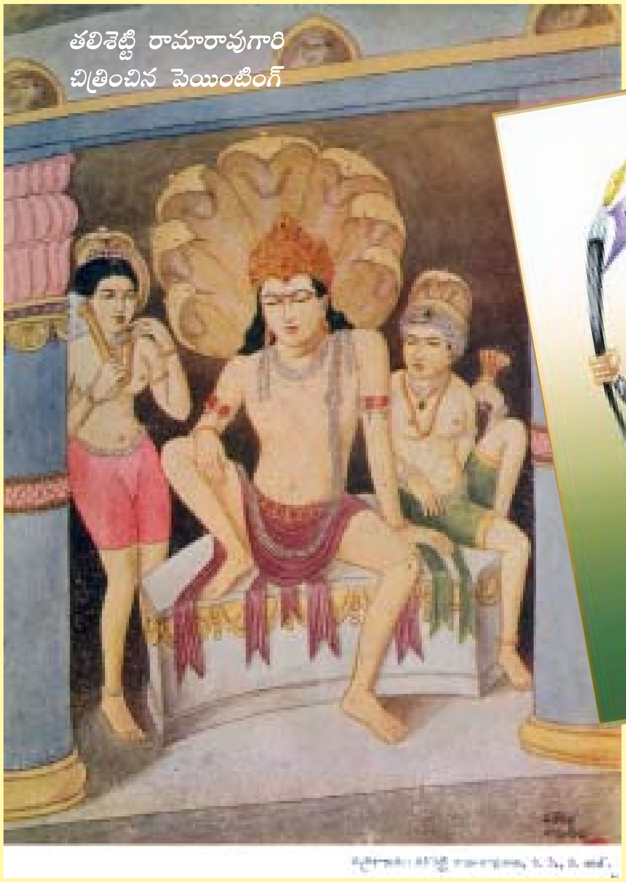

తలిశెట్టి రామారావుగారి చిత్రించిన పెయింటింగ్

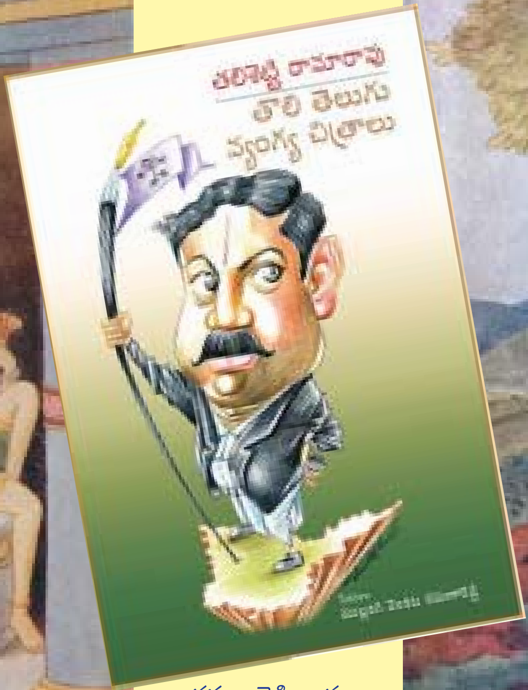

రమణారెడ్డి గారు ప్రచురించిన తలిశెట్టి రామారావుగారి కార్టూన్ల పుస్తకం

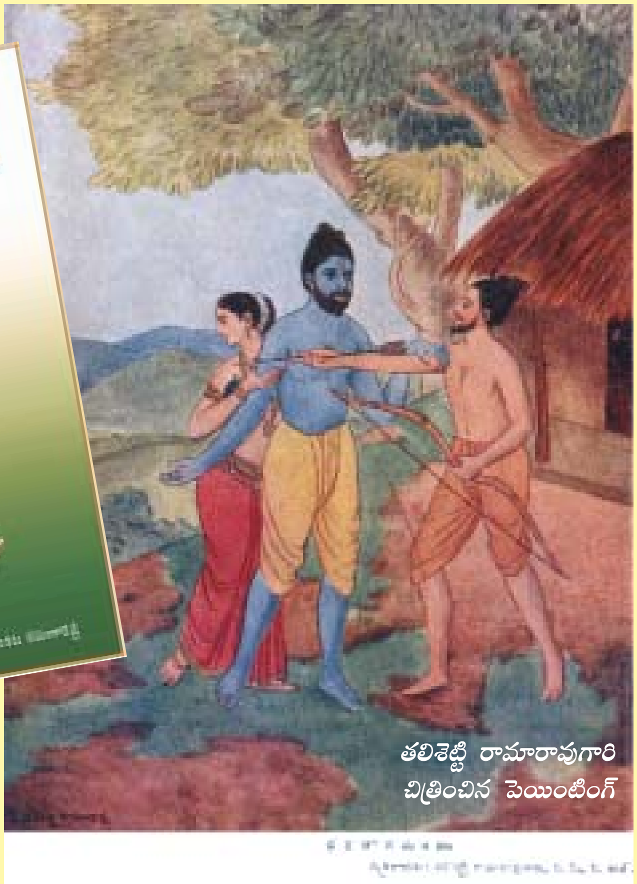

తలిశెట్టి రామారావుగారి చిత్రించిన పెయింటింగ్

ఆశ్చర్యానికి గురిచేసిన ఈ వ్యక్తికి ఇంత గొప్ప ఆశక్తి ఎలా ఏర్పడిందబ్బా! అని ఆరా తీస్తే చెప్పుకొచ్చారాయన.

1954వ సం॥లో "స్వతంత్ర" అనే ఒకవారపత్రికలో డా॥ పి.శ్రీదేవి రచించిన "కాలాతీత వ్యక్తులు" అనే నవలలోని ఇందిర మరియు కృష్ణమూర్తి పాత్రలు రగిలించిన స్ఫూర్తి నాయీ వ్యాపకానికి కారణమన్నారు. ఇంతేనా ఇంకా ఏమైనా ఎగ్జ్రాలున్నాయా అని అడిగాం. వీరేశలింగం సాహిత్యంతో పాటు తన వద్దనున్న పుస్తకాలు ఇంచుమించు చదివానని చెప్పాడు. విశాఖ పబ్లిక్ లైబ్రరి, జిల్లా గ్రంధాలయ సంస్థ, శ్రీకాకుళం కధానిలయం, కడప బ్రౌన్ లైబ్రరీలకు ఎన్నో వందల పుస్తకాలు దానమిచ్చారు. అందుకు ఆధారాలు కూడా ఆయన చూపించారు. బహువిధ కళాకారుడు "బ్నిం" మరియు కళాసాగర్‌లు ఈయన కృషిని మెచ్చి యిచ్చిన సన్మాన పత్రంతో పాటు ఇంకా వివిధ పౌరసన్మానపత్రాలు అందంగా గదిలో వేలాడతీసారు.

తలిశెట్టి కార్టూన్ల పుస్తకావిష్కరణ సభలో రమణారెడ్డి గారిని సత్కరిస్తున్న మోహన్, కళాసాగర్, శేఖర్ లు.

పుట్టింది 01-07-1938న శ్రీవీరరాఘవరెడ్డి, లక్ష్మీనరసమ్మ దంపతులకు పశ్చిమగోదావరి జిల్లా దేవరపల్లి మండలం త్యాజంపూడి గ్రామంలో, చదివింది ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. అయినా చిన్నతనంలోనే వీరేశలింగం సాహిత్యం బాగా వంటి పట్టించుకున్నాడు. చదివింది ఎక్కడికి పోతుంది. బాలవితంతువు మంగాయమ్మను 1957లో పెళ్లి చేసుకోవడమే గాక ఇద్దరు కుమారులకు హంగూ, ఆర్భాటం లేని దండల పెళ్లిళ్ళు చేసారు. అలాగే అమ్మాయికి కులాంతర వివాహం చేసాడు. అంతేగాదు ఎస్.ఓ.ఎస్. చిల్డ్రన్ విలేజ్ నుండి ఒక అమ్మాయిని దత్తత తీసుకుని తనకు వచ్చే కొద్ది పెన్షన్ నుండి ప్రతి నెలా రు. 200/- ఆ అమ్మాయికి రంచనుగా పంపిస్తున్నారు. 1968 ఆగస్టు 10న బ్రాంచిపోస్ట్‌మాస్టర్‌గా ఉద్యోగంలో చేరి 1996 జూన్ 30న పదవీవిరమణ చేసారు. తన పిల్లల్లో ఒక అబ్బాయి వైజాగ్‌లో మంచి ఉద్యోగంతో స్థిరపడడంతో 1996 ఆగస్టులో తన మకాంను పూర్తిగా ఏలూరునుండి వైజాగ్‌కు మార్చారు. ఇక ఉద్యోగ విరమణ అయ్యిన పిదప తన జీవితాన్ని పాత పుస్తకాలతో పెనవేసుకున్నారు.

మనకి వంట్లో బాగుండకపోతే 108 వాహనాన్ని నేడు మనం పిలిచినట్టే, ప్రస్తుతం వైజాగ్‌లో ఎవరైన పుస్తకాలు, చీలికలు, పేలికలు అయి జబ్బుపడితే ఈయనకు ఫోన్ చేస్తారు. వెంటనే ఆయన సైకిల్‌పై సదరు చిరునామా గల ఇంటికి స్వయంగా వెళ్లి అక్కడ పాడైపోయిన పుస్తకాలను బయటకు తెస్తారు. సైకిలు వెనుక ఆ పాడైపోయిన పుస్తకాలను మూటకట్టుకుని వెళ్లి, చినిగిన కాగితాలను మరలా అవసరమైతే కొత్తగా జిరాక్స్ తీయించి వాటిని ఆయా స్థానాల్లో జాగ్రత్తగా అతికించి నీట్‌గా బైండింగ్ చేసి ఆపుస్తక యాజమానికి తిరిగి అందజేస్తారు. పుస్తకాలను బ్రతికించితే ఒక తరాన్ని బ్రతికించినట్లే, అవి నా చేతిలో ఉంటే నా పిల్లలు నాచేతిలో ఉన్నట్లే అని ఆయన ఆనందపడతారు.

అద్భుతాలు సృష్టించడానికి ఆర్థికంగా పరిపుష్టిమైన వ్యక్తులే కానవసరం లేదు. బలమైన సంకల్పసిద్ధి గనుక వుంటే సామాన్యులు కూడా అసాధ్యాలను సుసాధ్యం చేయవచ్చని నిరూపిస్తున్న ముల్లంగి వెంకటరమణారెడ్డి గారిని మనసులో ఎంతగానో అభినందించుకుంటూ అక్కడినుండి శెలవు తీసుకుని బయలుదేరాను ఇంటికి.

చిత్రకళాన్వేషి - రమణాచారి

ప్రతీకళాకారుని ప్రతిభ రెండు కోణాల్లో వుంటుంది. మొదటిది పుట్టుకతోనే వచ్చే సహజ ప్రావీణ్యం అయితే రెండవది కృషి, పట్టుదల, నిరంతర అన్వేషణలో రాణించేది. ఇప్పుడు మనం తెలుసుకోబోయే ఆర్టిస్టు మొదటి కోవకు చెందినవారు. సంప్రదాయ చిత్రకళలో తనదైన శైలిని సృష్టించుకొన్న చిత్రకారుడు జి. వెంకటరమణాచారి.

స్వర్ణకళాకారుల వంశములో పుట్టి, బాల్యంనుండి చిత్రకళపై మక్కువతో, నిరంతర కృషితో డ్రాయింగ్ పరీక్షలలో ప్రథమస్థానం పొంది, టి.టి.సి. కోర్సు పూర్తిచేసి 1954లో ప్రభుత్వ పాఠశాలలో చిత్రకళోపాధ్యాయుడుగా జీవితం ప్రారంభించారు. అప్పటినుండి తను చిత్రకారుడిగా పరిణితి చెందుతూ, ఎందరో బాల బాలికలకు చిత్రకళలో శిక్షణయిచ్చారు. 1993సం॥లో డ్రాయింగ్ టీచర్‌గా గవర్నమెంట్ బాలుర జూనియర్ కాలేజీ నుండి ఉద్యోగవిరమణ పొందారు.

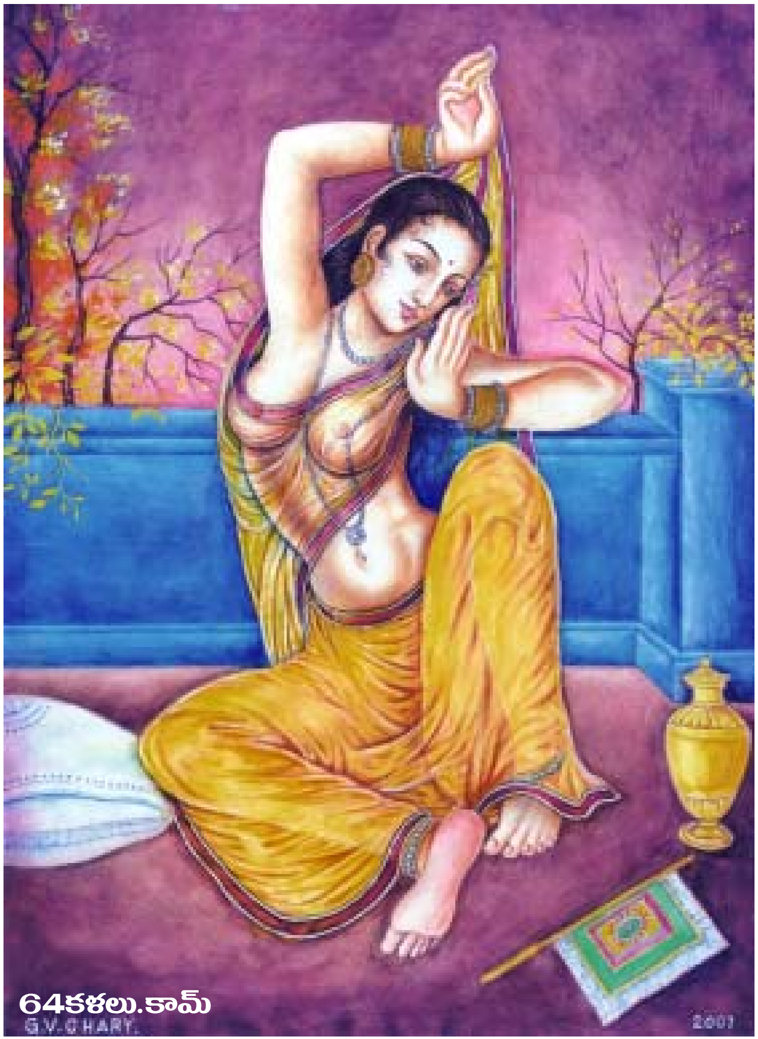

రమణాచారి గారు చిత్రించిన ప్రతీ చిత్రానికి ఏదో ఒక ప్రాధాన్యత ఉంటుంది. నీటిరంగులతో వీరి కలర్ కాంబినేషన్ పెయింటింగ్‌లో సాధికారతను తెలియజేస్తుంది.

వీరు భగవాన్ సత్యసాయిబాబా చిత్రం వేస్తున్న సమయంలో కలలో సత్యసాయి కన్పించి, చిత్రాన్ని తను చెప్పిన విధంగా రూపొందించమని కోరారట. అలా పూర్తిచేసిన ఆ చిత్రం తర్వాత పుట్టపర్తి సత్యసాయి భక్తులందరిచే కొనియాడబడినది. అలానే

టి.టి.డి. వారి సన్మానం అందుకుంటున్న రమణాచారి దంపతులు

రమణాచారి ప్రొఫైల్

పేరు	:	గూడూరు వెంకటరమణాచారి
పుట్టింది	:	**1-7-1935**
జన్మస్థలం	:	అనంతపురం (పాతవూరు)
తల్లిదండ్రులు	:	కీ॥శే॥ శ్రీ గూడూరు గోవిందాచారి, శ్రీమతి సుబ్బమ్మ
భార్యపేరు	:	శ్రీమతి ఈశ్వరమ్మ
చదువు	:	ఇంటర్మీడియట్, డ్రాయింగ్ హైయర్-టి.టి.సి, డిప్లొమా ఇన్ ఫైన్ ఆర్ట్సు
గురువు	:	కీ.శే. అల్లాబక్ష్
ఉద్యోగము	:	డ్రాయింగ్ మాష్టర్‌గా **1954**వ సం॥లో చేరిక, **1993**వ సం॥లో పదవీ విరమణ
సెల్	:	**9704202402**

వీరి చిత్రించిన చిత్రాలలో ప్రముఖమైనవి జీసస్, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు అశ్వారూరుడై వెళుతున్నట్లు వేసిన చిత్రం, గౌరీకళ్యాణము, శివపార్వతులు, సరస్వతీదేవి, గాంధీజీ పఠనం, దీపవనిత, వీణాపాణి, ఎదురుచూపు, ప్రకృతి రమణులు, కోకిల, విధుషీమణులు మొదలగునవి.

చిత్రకళలో వీరి కృషికి గుర్తింపుగా పెనుగొండలో ప్రసిద్ధకవుల సమక్షంలో శ్రీశ్రీశ్రీ కాళేశ్వరస్వామివారు దుశ్శాలువతో సన్మానించి, వీరి ప్రతిభను కొనియాడారు.

ప్రస్తుతం తన 79 యేళ్ళ వయస్సులో కూడా మానసికానందం కోసం చిత్రకళా రచన చేస్తూ-ఆనందమయ జీవితాన్ని అనుభవిస్తున్నారు.

- ఎస్.బి.ఎస్ మురళీధర్

అనంతపురం.

పేరులో నేముంది?!

- అమ్మిన శ్రీనివాసరాజు

మనిషిని, జంతువును వేరు చేసేది భాష. అంతటి గొప్ప భావ వ్యక్తీకరణ శక్తిగల మానవునికున్న మరో ప్రత్యేకత "పేరు" సాధారణంగా మానవులకు పేర్లు మొదట స్వభావాన్ని బట్టి ఏర్పాటు చేసినా ఆ పిదప కృతజ్ఞతకు. అభిమానాలకు చిహ్నాలుగా పేర్లు పెట్టుకోవడం సరిపాటి అయ్యింది. క్రమేణా అసలు పేర్లకు, మనుషులకు సంబంధం లేకుండాపోతుంది.

ఏది ఏమైనా పేరుకు మనిషికి సంబంధం లేకుండా వుండదు అదో అవినాభావ సంబంధం. నేటి సమాజంలో కొందరు పేరున్న ప్రముఖులు అసలు పేరు కన్నా కొసరు పేరుతోనే ప్రాచుర్యంలో వున్నారు. అసలు పేరుతో సంబోధిస్తే వారెవరు అనే ప్రమాదం వుంది.

అందుకే 'అరవైనాలుగు కళలు' అంతర్జాల మాసపత్రిక వీక్షక పాఠకుల కోసం ప్రతి మాసం కొందరు ప్రముఖుల అసలు పేర్లు పరిచయం చేయడమే ఈ ప్రయత్న నేపథ్యం...

విద్వాన్ విశ్వం	విశ్వరూప శాస్త్రి	కవి
కరుణశ్రీ	జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రి	భావకవి
నిఖిలేశ్వర్	యాదవరెడ్డి	కవి
మహాస్వప్న	కమ్మిశెట్టి వెంకటేశ్వరరావు	కవి
నగ్నముని	మానేపల్లి హృషికేశవరావు	కవి
ఈలపాట రఘురామయ్య	వెంటకసుబ్బయ్య	రంగస్థల నటుడు
బళ్లారి రాఘవ	తాటిపర్తి రాఘవాచార్యులు	రంగస్థల నటుడు

జెన్నీ	పోలాప్రగడజనార్ధనరావు	సినీ హాస్యనటుడు
యం.ఎఫ్. హుస్సేన్	మహ్మద్ ఫిదా హుస్సేన్	చిత్రకారులు
పి.టి. ఉష	పిల్లవల కందితెక పిరంబి ఉష	క్రీడాకారిణి
పి.బి.శ్రీనివాస్	ప్రతివాద భయంకర శ్రీనివాస్	గాయకుడు
క్షేత్రయ్య	వరదయ్య	వాగ్గేయకారుడు
డా॥ బి.ఎస్. రాములు	డా॥ బేతి శ్రీరాములు	కథకుడు

జి. పుల్లారెడ్డి	గుణంపల్లి పుల్లారెడ్డి	మిఠాయి వర్తకుడు
అమితాబచ్చన్	అమితాబ్‌రాయ్ సక్సేనా	హిందీ సినీ నటుడు
చక్రపాణి	ఆలూరి వెంకట సుబ్బారావు	సాహితీవేత్త
పి. చంద్రశేఖరఆజాద్	పమిడిముక్కల చంద్రశేఖరఆజాద్	కథకుడు, నవలారచయిత
జయప్రద	లలితారాణి	సినీనటి
డి.వి.నరసరాజు	దాట్ల వెంకటనర్సరాజు	సినీరచయిత
గజల్ శ్రీనివాస్	కేశిరాజు శ్రీనివాస్	గాయకుడు(గజల్స్)

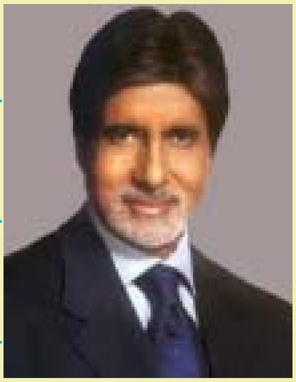

పేరులో నేముంది?!

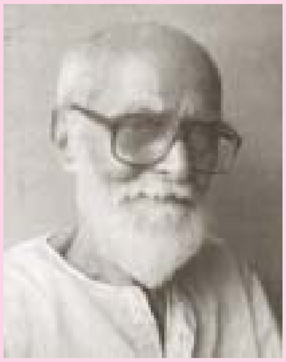

శంకరనారాయణ	తురిమెళ్ల శంకరనారాయణరావు	హాస్యరచయిత
పి.బి. శ్రీనివాస్	ప్రతివాద భంకరశ్రీనివాస్	గాయకుడు
ప్రేమ్‌చంద్	ధన్‌పత్‌రాయ్ శ్రీవాత్సవ	హిందీ రచయిత
త్యాగయ్య	కాకర్ల త్యాగ బ్రహ్మం	వాగ్గేయకారుడు
అజంతా	గూడూరి విశ్వనాథ శర్మ	కవి
కాళోజీ	రఘువీర్ నారాయణన్ లక్ష్మీకాంత్ శ్రీనివాసరావు-రాంరాజా కాళోజి	సాహితీవేత్త

డయాగ్నోసిస్

'నామాట వినవే... నాకేం కాలేదే'.. గుర్నాధం గోడు.

'మీరు ఊర్కోండి. మీకేం తెలీదు...' నిలేసింది అలివేణి.

'అబ్బే.. దీన్తో...' సగంలోనే రాగం ఆపాడు. అలివేణి అందుకొంది...

- బీ.వీ.ఎస్. ప్రసాద్

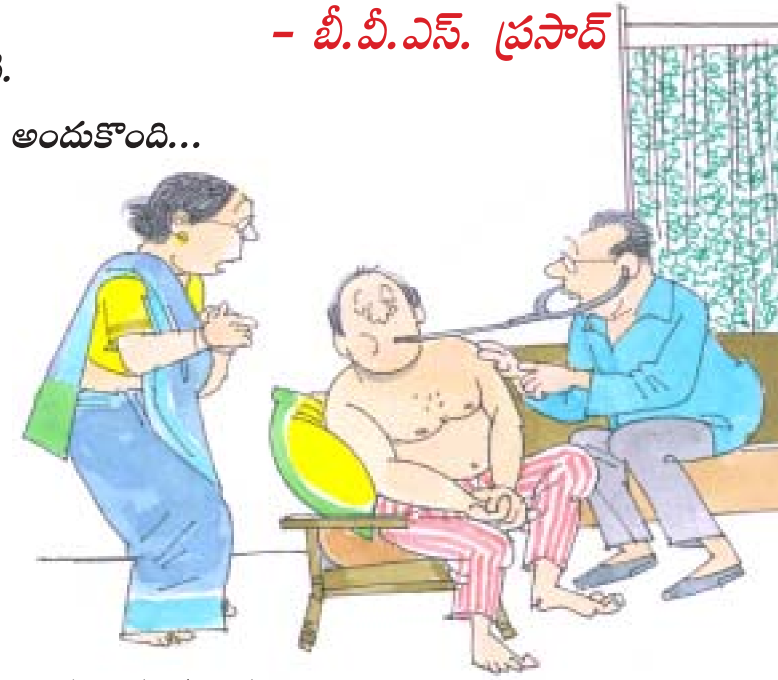

'ఆం! దీన్తో వేగలేక ఛస్తున్నా అనేగా మీరనేది..

నేనిపుడు మిమ్మల్ని ఏవన్నా పీక పిసికి చంపేశానా? అమాంతం నమిలి మింగేసానా?" గదిమింది... ఏవండీ.. డాక్టరు దగ్గరకు రండీ అన్నా.. అంతేగా" వెంటనే తగ్గింది..

ఏవండోయ్.. మొగుడూ పెళ్లాం అన్నాక ఆ మాత్రం మాట మాట అనుకోక పోతే ఒక సంసారంలో సారం ఏం వున్నట్టు చెప్పండి.

గుర్నాధం మళ్లీ డాక్టరు దగ్గరకు రావల్సిన అవసరం లేదంటున్నాడు.

వేణి ఉంటుంది. ఇదీ వారి వాదన.

'పోయి నెలలోనే చూపించుకొన్న .. టెస్టులు చేశారు. మందులిచ్చారు. వారంక్రితమే మళ్ళీ ఇంకో డాక్టరుకు చూపించాం. టెస్టులు రిపీట్ చేసాడు. మందులిచ్చాడు కదా. వేసుకొంటున్న కదా...' ఇదీ గుర్నాధం వరస.

"వేసుకొన్నారు...రెగ్యులర్‌గా వేసుకొన్నారా? లేదే.. తగ్గలేదే..." చెప్పింది.

ఇంతకీ ప్రోబ్లెం ఏమిటంటే.. గుర్నాధం యూరిన్ పోస్తే బాత్రూం కంపురేగిపోతోంది.. వేణి దగ్గర్లో డాక్టర్ దగ్గరకు తీసుకొని వెళ్లింది. యూరిన్ ఇన్‌ఫెక్షన్ టెస్టులు చేసి మందులు ఇచ్చాడు. వాడినా తగ్గలేదు. నెలైపోతోంది. తగ్గలేదని వారం క్రితం కిడ్నీ స్పెషలిస్ట్ దగ్గరకు తీసుకెళ్లింది అలివేణి. ఆయన స్కానింగ్, స్క్రీనింగ్, ఎమ్, ఆర్. ఐ. గట్రా తీసి 'ఏంలేదులే' అంటూ మందులిచ్చాడు. మరో వారానికల్లా తగ్గిపోవచ్చు అన్నాడు. యిప్పటికి వారం అయింది. ఐనా ప్రోబ్లమే. గుర్మాధం బాత్రూంకి వెళ్లి వచ్చినప్పుడల్లా డెట్టాల్తో క్లీన్ చేయాల్సిందే.

ఏవండోయ్. కిడ్నీలు పాడైతే డయాలసిస్ చేయాల్సివస్తుంది. అంటే నెలకో పాతికవేలు అవుతుంది. అందుకే నేను మిమ్మల్ని మళ్లా రమ్మంటున్నది. విజయవాడ నుండి ఎక్స్‌పర్టు వచ్చాడట. చూపించుకొందాం రండి.. మీరు రానంటే అన్నం తినను..." ఉదయం నుంచీ యిదే గొడవ.

'ఈనెలరోజుల్లో యిప్పటికే స్క్రీనింగులు, స్కానింగులంటూ నెలఖైవేలు తగలేశాం.. మళ్లీనా.. వద్దే... అలగకే అలివేణీ.. బ్రతిమాలాడు గుర్నాధం.

'వస్తారా..రారా... ఫైనల్‌గా చెప్పండి' మూతి ముడుచుకుంది అలివేణి.

'సర్లే.. సాయంత్రం పోదాం' అన్నాడు. దారికి వచ్చాడని అలక అప్పటికి మానింది!

కాస్త కాఫీ తాగి వరండాలో పేపర్ చదువుతున్నాడు గుర్నాధం. వెంకటేశ్వర్లు పలకరించాడు... 'అయ్యగారూ, బాగున్నారా? ఓ షర్టుంటే యిప్పించండయ్యా..." 'సరే. వుండరా'.. అని లోపల్నించి ఒక షర్టూ, టీషర్టూ తెచ్చిచ్చాడు వీధులు చిమ్మే వెంటకటేషుకి.

'ఒరేయ్ వెంకటేషూ,.. ఓసారి లెట్రిన్లూ, బాత్రూంలూ కడిగిపోరా...' పని చెప్పాడు.

'వందైనా యివ్వకపోరని ఆనందపడ్డాడు వెంకటేశ్వర్లు.

'అయ్యగారూ.. అమ్మగారూ వాడే బయట బాత్రూం బాగుంది కాని, ఇంట్లో వున్న గల్లీ ట్రాప్‌లో చెత్త, చెదారం చాలా కాలంగా నిలిచిపోయి ఖంపుకొడుతోందయ్యా.." డెట్టాలు, ఫినైలు యియ్యండి" అని అడిగి బాగా శుభ్రం చేశాడు". ఇక నీళ్ళు యిప్పుడు ధారాళంగా పోయేలా చేశా పని ఎక్కువైంది స్వామీ.. రెండు వందలిమ్మన్నాడు వెంకటేషు.. గుర్నాధం మరో వంద ఎక్కువ ఇచ్చి పంపాడు!

"అలివేణీ! నీ పాడు పోరు పడలేక ఎక్స్‌పర్టు దగ్గరకు వెళ్ళంటే మరో యిరవై వేలు వదిలేవి. మూడు వందల్లో వదిలింది... ఆ మాత్రలన్నీ తెచ్చి కాలువలో పడై!!" అంటున్న గుర్నాధం నవ్వుల్తో నవ్వు కలిపింది అలివేణి సిగ్గుపడుతూ!!

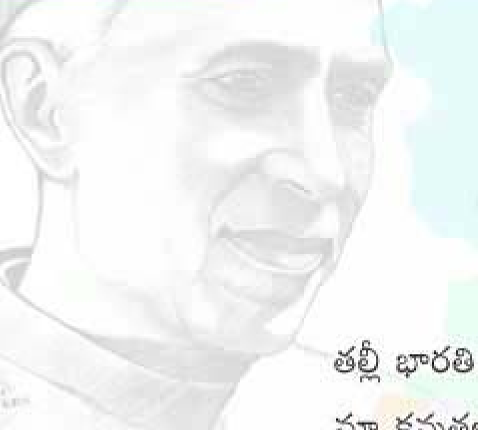

చాచా నెహ్రూ ప్రేమికులం

- బి.యం.పి.సింగ్

తల్లీ భారతి పిల్లలం - చల్లని వెన్నెల సోనలం
మా కన్నతల్లుల దీవెనలం - తెల్లని మల్లెల తీవలం
ముద్దు మురి'పాల' బుగ్గల కూనలం
నేటికి మేము బాలలం - రేపటికవుతాం పౌరులం
చాచా నెహ్రూ ప్రేమికులం - మన జాతి నౌకలో నావికులం
'సత్యనిరతి'లో బాపూలం - మన దేశ ప్రగతిలో దీపాలం
చదువులతోటే సతమతము - 'స్నేహమె' అందరి అభిమతము
పలకా - బలపం నేస్తాలం - కులమతాలకతీతులం
ఎరుగము మేము ఎత్తు-పల్లం...
అంతట చూస్తాం సమతలం
అల్లరి చేసే పిల్లలమయినా
'అల్లూరి'కి మేమే వారసులం !
కోపం వస్తే కలకలం
నవ్వామంటే... చిలుకలం
తల్లీభారతి పిల్లలం
చల్లని వెన్నెల సోనలం !!

బాలలదినోత్సవం సందర్భంగా